

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE BRUIDSCHAT NAAR KONGOLEES EN NAAR ROMEINS RECHT

Inleiding

1. Men kan het recht van een maatschappij typeren vanuit het standpunt van de eeuwige rivaliteit tussen de familie en de Staat.

Waar de Staat gevormd is, trekt hij tot zich al de functies van bescherming, van handhaven van orde en veiligheid, zonder welke geen maatschappij voort kan.

Maar men verlieze niet uit het oog, dat de Staat pas laat in de wereldgeschiedenis opdaagt; dat de mensheid het eeuwenlang zonder Staten heeft moeten stellen; en dat heden nog, de juridische bouw van een Staat, en de burgerzin die hem dragen moet, niet overal te vinden zijn.

Nochtans laten zich de behoeften aan bescherming, orde en veiligheid, wel overal en voortdurend gelden. Wie zal ervoor zorgen, bij ontstentenis van een Staat? De familie. Vóór de Staatkundige organisatie vindt men, in de hele menselijke geschiedenis, de familiale organisatie; omdat de familie een spontaner en natuurlijker groep uitmaakt, dan de Staat. Wat de Staat heden doet, heeft de familie vóór hem moeten doen.

2. Nu is de grondinstelling van de familie: het huwelijk. En één der steunpilaren van het huwelijk is de bruidschat. Het regime van de bruidschat vertolkt de geest van het huwelijk, zijn opvatting, zijn functie, zijn doel, — die van het ene volk tot het andere kunnen verschillen.

Vandaar het grote belang van de studie van de bruidschat in maatschappijen met een familiale inrichting, zoals de Kongolese en de Romeinse.

3. Maar wie een dergelijke studie aanvangt, stuit op een historische moeilijkheid.

De Kongolese maatschappij gaat een grondige evolutie tegemoet. De Romeinse heeft een grondige evolutie doorgemaakt. En men zou graag beide evoluties willen volgen, stap voor stap, o.m. om te weten, of de etappes in beide met elkaar overeenkomen, en of beide evoluties ongeveer gelijk lopen. Welnu, dat lijkt me onmogelijk.

We kennen het Kongolese recht vrij goed, het Romeinse heel slecht.

We kennen nl. het Kongolese recht van zijn oorsprong

af, — althans, van vóór de koloniale tijd. België heeft in Kongo wetenschappelijk werk verricht; en op het gebied van het inheemse recht beschikken we over een stevige documentatie, dank zij grondige monografieën en tijdschriften, — waarvan er één, de *Revue Juridique du Congo* (Elisabethstad) al meer dan veertig jaar oud is.

Onze kennis van het oer-Romeinse recht, daarentegen, is gebrekkig. De stichting van Rome vervaagt in een mooie legende. En onze informatie over de eerste eeuwen der Romeinse geschiedenis komt van schrijvers uit het begin van het keizerrijk!

Zodat een studie van wat men de eerste etappe der Kongolese en der Romeinse maatschappijen zou noemen, herleid is tot een vergelijking tussen een lichaam en een geraamte.

4. Het latere Romeinse recht kennen we beter, nl. het recht van na de Punische oorlogen, en vooral van het keizerrijk. Maar dat recht is geen familiaal recht meer. De Staat laat zich hier gelden, — ook in de regeling van de bruidschat (*infra*, nrs. 17, 23).

Terwijl het Kongolese recht, daarentegen, juist overgaat van de familiale naar de Staatkundige inrichting. Het familiaal aspect is nog duidelijk, traditioneel; maar hoe zal het Staatkundig aspect er uitzien?

Kortom: we kennen het oer-Kongolese en het laat-Romeinse recht; we kennen noch het oer-Romeinse en het laat-Kongolese.

5. Wat dan?

Het spreekt vanzelf dat een vergelijking van beide rechten slechts over een overeenkomende periode uit hun geschiedenis mag lopen. Dus ofwel over het oorspronkelijke (familiale) recht, ofwel over het latere (Staatkundige) recht.

Laten we logischerwijze met het begin beginnen. Het latere recht zal, hoop ik, nadien aan de beurt kunnen komen.

En vermits we het oorspronkelijke Kongolese recht kennen, zal ik mijn beschrijving daarmee aanvangen. Daarna zal ik het oorspronkelijke Romeinse recht beschrijven, aan de hand 1° van de (latere) Romeinse bronnen, en 2° van de Kongolese! Ik bedoel: het beeld der Kongolese maatschappij kan ons helpen, de

Romeinse te begrijpen. Ik sprak van een lichaam te moeten vergelijken met een geraamte: geeft een lichaam soms niet een idee, van wat er aan een geraamte vastzit?

Het grote verschil in tijd en plaats speelt m.i. geen rol: hoofdzaak is de analogie in de algemene structuur van beide maatschappijen (zie mijn artikel *Kongolees recht en Romeins recht*, in het *Rechtskundig Weekblad* 1965-1966).

I. De bruidschat naar Kongolees recht

6. Naar Kongolees recht is de bruidschat een waarde, of een geheel van waarden, die de familie van de man overdraagt aan die van de vrouw.

Het is geen persoonlijk geschenk, van man tot vrouw. Het is een geschenk van familie tot familie. De Kongolese bruidschat is een familiale instelling bij uitstek.

7. Met het woord geschenk wil ik onderstrepen, dat de Kongolese bruidschat niets te maken heeft met een koopprijs (*Emile Lamy, Introduction à l'étude du droit coutumier, Cours professé à l'Université Officielle du Congo, Elisabethville, 1964-65, p. 94*).

Koop is immers een ogenblikkelijk kontrakt, terwijl de Kongolese bruidschat meestal een in de tijd gerekte operatie uitmaakt, waarvan elke storting haar eigen betekenis draagt.

Anderzijds zou het begrip «koop» impliceren, dat de vrouw met een zaak wordt gelijkgesteld, of met een slaaf, voorwerp van het kontrakt. En dat zou verkeerd zijn: de Kongolese vrouw is vrij. Ze moet overigens met haar huwelijk instemmen, of het gaat niet door.

Toch hebben de Kongolese meisjes vaak de indruk, dat ze verkocht worden; en dat is één der belangrijkste bezwaren, die thans tegen de instelling van de bruidschat worden geopperd.

8. Welke is dan de juridische betekenis van de bruidschat, als hij geen koopprijs voorstelt?

Antoine Sohier (Traité élémentaire de Droit Coutumier du Congo Belge, Brussel, Larcier, 2e uitgave 1954, nr. 237) onderscheidt vier functies; en de recente schrijvers volgen zijn interpretatie (*E. Lamy, Introduction*, pp. 95-101; *Jean Sohier, Institutes coutumières katangaises, Les personnes et les biens, Elisabethville, C.E.P.S.I., 1964, pp. 110-129*).

Naar Kongolees recht kan de bruidschat dienen:

- a) tot bewijsmiddel voor het sluiten van het huwelijk;
- b) tot pand voor een goede behandeling van de vrouw (variant: de «Jacobsbruidschat»);
- c) tot vergoeding voor de familie van de vrouw;
- d) tot bevestiging voor de afstamming der kinderen.

Die functies zijn niet noodzakelijk alle vier verenigd. Het komt voor, dat de ene functie hoofdzaak is bij deze stam, en dat een andere bij gene ontbreekt. Het komt ook voor, dat de functies zich opstapelen, naarmate de stortingen verricht worden. Vaak wordt de bruidschat pas na het sluiten van het huwelijk afbetaald (bij de *Songe*, de *Luba-Kasai*: *J. Sohier* 120-125), het leven lang van de echtgenoten (*Kusu*: *J. Sohier* 126).

Maar die spreiding der functies verandert niets aan het wetenschappelijk belang van de instelling in haar geheel. Laten we die functies dus één voor één beschrijven.

9. a) De Kongolese bruidschat is in de eerste plaats

een *bewijsmiddel* (bij gebrek aan geschrift) voor het feit, dat het huwelijk gesloten is.

Daartoe hoeft het geschenk geen economische waarde te hebben. Een louter symbolische waarde volstaat: een speer (*Luba-Katanga*: *Lamy* 95), een pijl (*Sanga*: *E. Lamy* 95), enkele parelen (*Sanga*: *J. Sohier* 113), een beker (*Lunda*: *J. Sohier* 115).

De betekenis als louter bewijsmiddel wordt soms onderstreept doordat het voorwerp plechtig wordt overhandigd aan de huwelijksgetuige, die door beide partijen werd verkozen (*Luba-Katanga*: *Lamy* 95).

Soms heeft het bewijs een dubbele taak, die in twee handelingen tot uiting komt: het storten van de bruidschat, en de bewaring van de bruidschat. Het storten betekent, dat het huwelijk gesloten is, de bewaring, dat het huwelijk voortduurt. Want bij ontbinding van het huwelijk moet de bruidschat-bewijsmiddel steeds teruggegeven worden.

10. b) De Kongolese bruidschat kan ook de betekenis hebben van een *pand*, dat de familie van de man aan die van de vrouw verschaft, om te waarborgen, dat de vrouw goed behandeld zal worden. M.a.w.: de bruidschat-pand moet bij ontbinding van het huwelijk niet teruggegeven worden, indien blijkt dat de man zijn vrouw niet goed heeft behandeld.

De pandfunctie komt vaak voor, hoofdzakelijk bij patrilineale stammen (vermits de vrouw dan haar stam verlaat): in Rwanda, in Urundi, bij de *Bavira* (*Lamy* 96), de *Hemba*, de *Luba-Kasai*, de *Luba-Katanga*, de *Songe*, de *Kusu* (*J. Sohier* 117-126).

De pandfunctie onderstelt, dat de bruidschat een economische waarde heeft (groot vee, b.v.). Het nadeel is, dat de familie van de vrouw haar dochter liefst aan een rijk man zal afstaan.

11. Een variant van de bruidschat als pand is de bruidschat in arbeid, of «Jacobsbruidschat». Die vindt men vooral bij de stammen met matrilineaal, matrilo-kaal en matriarkaal stelsel. De verloofde gaat bij zijn aanstaande schoonmoeder werken, en doet dit voort (en blijft daar wonen) gedurende de eerste jaren van het huwelijk. Hij volbrengt aldus een soort stage in de clan, waarin hij opgenomen zal worden.

Zo'n stage vindt men bij de *Bakongo*, de *Kaonde* (*Lamy* 97), in Oost- en Zuid-Katanga (*Lamba, Lala*: *J. Sohier* 127-128).

12. c) De Kongolese bruidschat geldt soms als *vergoeding* voor de familie van de bruid, die de diensten van één van haar leden (thuis en op de akker) door het huwelijk «prijsgeeft».

Ook deze functie komt tot uiting in een aanzienlijke economische waarde. Aldus bij de *Luba-Kasai* en de *Kusu* (*J. Sohier* 125-126). Toch komt de vergoedingsfunctie ook voor bij de *Songe*, al stellen deze zich gewoonlijk tevreden met een schamele bruidschat (*J. Sohier* 123).

13. d) De Kongolese bruidschat kan ten slotte dienen tot *bevestiging van de afstamming* van de kinderen. Hij bewijst hun wettigheid, — hetzij langs vaderszijde, hetzij langs moederszijde, naar de kostuymen. En wel als volgt.

In een patrilineaal stelsel aanvaardt de familie van de vrouw, door het ontvangen van de bruidschat, dat de uit het huwelijk geboren kinderen bij de familie van de man gevoegd zullen worden. Zolang de bruidschat-afstamming niet afbetaald is, beslist men vaak, dat de kinderen in tegendeel tot de familie van de vrouw zullen behoren.

De bruidschat-afstamming is ook, in zekere zin, een vergoeding. Immers, van tweeërlei één: ofwel blijft het kind in de familie van de vrouw, en dan moet de familie van de man geen bruidschat-afstamming geven; of het kind gaat naar de familie van de man over, maar dan ontvangt de familie van de vrouw een bruidschat-afstamming-vergoeding.

Omgekeerd: in een matrilineaal stelsel wordt er soms, bij elke geboorte, een deel van de bruidschat aan de familie van de man teruggegeven. Die teruggave bevestigt de wettigheid van de geboorte, het voegen van het kind bij de familie van de moeder, en een vergoeding voor de familie van de man, die het kind afstaat.

II. De bruidschat naar Romeins recht

14. Het grote verschil tussen de Romeinse bruidschat (de *dos*) en de Kongolese ligt in de richting van de gift: naar Kongolees recht gaat de bruidschat altijd van de familie van de man uit, de *dos* ging andersom.

15. De *dos* was hoogstwaarschijnlijk, zoals naar Kongolees recht, een collectieve gift. Het is nl. bekend dat één der plichten van de cliënten, te Rome, er in bestond, bij te dragen tot de *dos* wanneer hun *patronus* zijn dochter uithuwde.

In het geëvolueerde recht krijgt de *dos* een meer individualistisch karakter. De Romeinen onderscheiden dan b.v. de *dos* die van de vader komt (*dos profecticia*) van de *dos* die van een ander komt (*dos adventicia*): verwante of geen verwante, of de vrouw zelf. Voor de vader wordt het geven van een *dos*, onder het keizerrijk, tot een wettelijke plicht (*Georges Cornil, Droit romain*, Brussel 1921, p. 134). Ook de regels voor de teruggave zullen verschillen (*infra*, nr. 28).

Heeft het Romeinse recht ook opeenvolgende geschenken gekend, met de verscheidene betekenissen, die ze naar Kongolees recht kunnen dragen? Het is niet uitgesloten. De *dos* was meestal vóór het huwelijk geschenken, doch kon evengoed tijdens het huwelijk worden geschenken of vermeerderd (*Cornil, l.c.*).

16. De naam zegt het duidelijk: de *dos* (afgeleid van *donare*) was een geschenk, net zoals de Kongolese bruidschat. Geen sprake van een koopprijs.

Overigens: de *dos* komt immers uit de familie van de vrouw (*supra*, nr. 14). Een koopprijs zou uit de familie van de man moeten komen.

17. Maar dan rijst hetzelfde probleem op als in Kongo: zo de *dos* geen koopprijs was, waartoe diende ze dan?

In het latere Romeinse recht is het overduidelijk, dat de *dos* niet enkel een belangrijke rol vervult, maar dat ze zelfs het openbaar belang aanraakt.

«Het openbaar belang wenst, aldus een rechtsgeleerde, dat de vrouwen haar bruidschatten uit het vuur slepen, anders kunnen ze niet huwen»: *Rei publicae interest mulieres dotes salvas habere, propter quas nubere possunt* (*Paulus, Digesta* 23.3 *De jure dotium* 2).

«Het openbaar belang wenst, schrijft een ander, dat de bruidschatten voor de vrouwen veilig worden gesteld; want het is absoluut noodzakelijk, dat de vrouwen een bruidschat meekrijgen, ten einde een nageslacht te kweken en de stad met kinderen te vullen»: *Publice interest dotes mulieribus conservari, cum dotatas esse feminas ad subolem procreandam replendamque liberis civitatem maxime sit necessarium* (*Pomponius, Digesta* 24.3 *Solutio matrimonio dos quemadmodum petatur* 1).

Hoe stond het in de tijd, vóórdat het Romeinse recht die Staatskundige stempel kreeg? Welke was de functie van de *dos*, zolang het Romeinse recht, zoals het Kongolese, een familiaal karakter droeg?

18. We missen daaromtrent elk rechtstreeks bewijs. Doch ik meen, dat men de functie van de *dos* kan herstellen, aan de hand van een ontleding van de geschiedenis van het Romeinse huwelijk.

Zodoende kom ik zelfs tot het besluit, dat men te Rome, *mutatis mutandis*, dezelfde functies aantreft als in Kongo: bewijsmiddel voor het huwelijk, pand, vergoeding, bevestiging der afstamming.

Wat men te Rome niet vindt is de «Jacobsbruidschat», de bruidschat in arbeid, als stage bij de familie van de vrouw. En dat laat zich horen: de Romeinse bruidegom ging niet bij de familie van de bruid wonen, en viel niet onder het gezag van haar familie.

Anderzijds ziet men in de *dos* een nieuwe functie opdagen, die kenmerkend zal zijn voor het Napoleonische recht: nl. bij te dragen in de huwelijkslasten.

Laten we dit alles onderzoeken.

19. a) Bewijsmiddel.

De *dos* helpt een huwelijk *sine manu* te onderscheiden van een concubinaat.

Wat is het huwelijk *sine manu*? Het is een vorm van huwelijk dat te Rome door een achterdeurtje is binnengeslopen.

Aankankelijk huwden de Romeinen *cum manu*, d.w.z. *cum manu mariti*. De vrouw viel onder het gezag van de man, of van diens *paterfamilias*.

Elk familiaal recht draagt als kenmerk: de eenheid van de verwantschap, — zoals het Staatskundig recht als kenmerk draagt de eenheid van de nationaliteit. Niemand kan twee meesters dienen; en waar de familiehoofden een volle gezag genieten ten aanzien van personen en goederen is het uitgesloten, dat iemand tegelijkertijd aan twee familiehoofden moet gehoorzamen. Daarom hebben alle volkeren hetzij het patrilineale, hetzij het matrilineale stelsel aangekleefd.

Het Romeinse recht was patrilineaal, patrilokaal (de vrouw ging bij de familie van de man wonen) en patriarkaal (het gezag was mannelijk). De vrouw ging dus op in de familie van de man: ziedaar het huwelijk *cum manu mariti*.

20. Die toestand onderstelt natuurlijk een geldig huwelijk. Een ongeldig huwelijk kon onmogelijk voor gevolg hebben, dat de vrouw uit haar oorspronkelijke familie treden moest. Ze bleef dus onder het gezag van haar *paterfamilias*. Ze viel niet onder de *manus* van een echtgenoot.

Nu kwam er een tijd, waar vele ongeldige huwelijken werden gesloten: wanneer de zeden zich niet meer stoorden aan het oude huwelijksverbod tussen patriciërs en plebejers. Een «gemengd samenwonen» verspreidde zich. Maar het gewoon samenwonen is geen huwelijk, en laat dus de vrouw buiten het gezag van de man: *non est matrimonium nec paterfamilias est*.

De families der vrouwen zagen daar een voordeel in. En onder de drang van de sociale ontvoogding der Romeinse vrouwen, moest de wet (de *lex Canuleia*, 445 v. Chr.?) het gemengde samenwonen ten slotte als een huwelijk erkennen.

Doch dat huwelijk behield zijn kenmerk: de vrouw buiten het gezag van de man te houden. Het was een huwelijk, voorwaar, doch *sine manu mariti*.

21. Het huwelijk *sine manu* behield nog een ander kenmerk: het wegblijven van alle formalisme. Ver-

mits het buiten de wet tot stand was gekomen, ontbraken al de formaliteiten van het wettig huwelijk (het huwelijk *cum manu*): de *sponsalia*, de *detestatio sacrorum*, de *deductio in domum mariti*. Zodanig, dat het soms moeilijk viel, een huwelijk *sine manu* te onderscheiden van een gewoon concubinaat.

Waar lag het verschil? In de bedoeling der partijen. Huwen betekent: de bedoeling hebben om samen te blijven leven en samen de kinderen op te leiden, die er uit geboren zullen worden (*affectio maritalis*). Een dergelijke bedoeling ontbreekt in het concubinaat.

En hoe bewijst men een *affectio maritalis*? Met een *dos*. Het schenken van een *dos* wijst op de bedoeling om samen te blijven. Er is geen *dos* in een concubinaat.

En aangezien het huwelijk *sine manu* tot een algemene regel werd (ook tussen patriciërs onderling), zo wordt de *dos* eveneens tot een vaste instelling.

22. b) *Pand.*

Rome heeft de plaag der echtscheidingen gekend. Vooral na de Punische oorlogen zag men vele gescheiden vrouwen, die nog jong genoeg waren om kinderen te baren.

Dat bekommerde de Staat, die, juist na die bloedige oorlogen, een demografische crisis doormaakte. Een militaire Staat dorst naar kinderen; en daarom streefde de Romeinse Staat naar het hertrouwen van de gescheiden vrouwen.

Maar of men nu trouwt of hertrouwt: daar is een *dos* toe vereist. De gescheiden vrouw had er al een meegekregen. Zal ze er soms een tweede vinden?

Als ze een eigen fortuin bezit, ja. Maar dat komt niet zo vaak voor. Gewoonlijk staat een jonge vrouw nog onder het gezag van haar vader. Deze heeft een *dos* verschaft voor het eerste huwelijk van zijn dochter. Hij heeft daarmee zijn wettelijke plicht vervuld. Hij moet het geen tweede keer doen.

Bovendien is de *dos* meestal een aanzienlijk bedrag, dat ongeveer overeenkomt met het erfdeel, waarop de dochter in haar familie mag rekenen. Nauwelijks heeft de vader dus een *dos* aan zijn dochter verschaft, of hij grijpt naar zijn testament om ze te onterven. Niemand heeft daar iets tegen in te brengen: het is een rechtvaardig middel om de gelijkheid onder de kinderen te handhaven.

Met één woord: de dochter verbeurt haar rechten jegens haar familie met haar eerste huwelijk.

23. Zo bleef er geen andere oplossing over, om een tweede huwelijk mogelijk te maken, dan te trachten, die eerste *dos* terug te krijgen.

De gescheiden vrouwen genoten hierbij de steun van de Staat, aangezien de Staat het hertrouwen wou bevorderen. Daarom kreeg de vrouw een bevoorrechte schuldvordering, tot terugbekomen van haar *dos*, of althans van een deel daarvan: *Dotium causa semper et ubique praecipua est* (Pomponius, *Digesta* 24.3 *Solutio matri-monio* 1).

Ik onderstreep: een schuldvordering, een *actio in personam*. Geen *actio in rem*. De vrouw treedt niet als eigenaar aan (ook niet wanneer ze zelf de *dos* had verschaft). De *dos* is nu eenmaal aan de familie van de man geschonken, in volle eigendom, en blijft aan die familie toebehoren, ook na ontbinding van het huwelijk. Naar Romeinse traditie behoort de *dos* aan de familie van de man toe, en we zullen dit nog beter begrijpen na de studie van de *dos* als vergoeding (*infra*, nr 25).

De vordering van de vrouw heet *actio rei uxoris* (genitief van toebehoren, *actio in rem*). Ze heet *actio rei uxoriae* (hoedanigheidswoord, wijzende op de her-

komst van het goed): het goed dat van de vrouw (resp. haar familie) afkomstig is. Meer niet.

24. De afloop van de eis zal nu afhangen van de feiten, die tot de echtscheiding aanleiding hebben gegeven. De rechter oordeelt hier vrij, naar billijkheid, naar « bestdunken »: *aequius melius*.

Ligt de schuld voor de echtscheiding bij de vrouw, dan zal deze niets of weinig terugkrijgen. Op het einde der Republiek worden de schulden getarifeerd: zijn ze erg (*mores graviores*, overspel), dan mag de man 1/6 van de *dos* inhouden (*retentio propter mores*); anders (*mores leviores*), 1/8.

Zo dient de *dos* tot waarborg voor het goede gedrag van de vrouw: de omvang der teruggave hangt er van af.

Naar Kongolees recht dient de bruidschat tot waarborg voor het goede gedrag van de man, vermits de bruidschat in Kongo aan de familie van de vrouw wordt geschonken (*supra*, nr 10). Maar een pandfunctie vindt men niettemin, zowel te Rome als in Kongo.

25. c) *Vergoeding.*

Ik heb er aan herinnerd, dat de Romeinen twee tegenovergestelde opvattingen van het huwelijk hebben gekend: de oude (*cum manu mariti*) en de nieuwe (*sine manu mariti*). *Supra*, nr 20.

De familie van de man moet dus afzien, in de nieuwe opvatting, van de macht die ze over de vrouw genoot, naar de oude.

De *dos* hielp dit bezwaar op te vangen. De familie van de man zal van de *manus* afzien, in ruil voor een *dos*. De *dos* vergoedt derhalve de opoffering, die de familie van de man moet doen.

Die functie van de *dos* helpt ook uit te leggen, waarom de *dos* geschonken wordt, in volle eigendom, door de familie van de vrouw: in het huwelijk *sine manu* is de familie van de vrouw die troost verschuldigd aan die van de man.

26. d) *Bevestiging der afstamming.*

Deze functie vloeit eigenlijk uit de eerste: het bewijsmiddel voor het sluiten van een wettig huwelijk (*supra*, nrs 19-21). Want zodra men aanvaardt, dat er een wettig huwelijk bestaat, dan moet men er de gevolgen uit afleiden, o.m. wat de kinderen betreft. Naar Romeins recht zijn wettige kinderen steeds bij de familie van de vader gevoegd geweest, — niet enkel in het oude huwelijk *cum manu mariti*, waar zulks vanzelf spreekt, maar ook in het nieuwe, *sine manu*, waar het anders had gekund.

M.a.w.: te Rome is de wettige familie steeds patrilineaal gebleven. 't Is alsof de Romeinen het toebehoren aan de vader steeds hebben beschouwd als een aspect van de wettigheid. Een Romeins kind is wettig, niet enkel omdat het een gehuwde vader heeft, maar ook omdat het onder het gezag van die vader valt.

Dit laatste aspect vervaagt weliswaar onder het keizerrijk, waar de Romeinse familie bilineaal wordt, zoals de hedendaagse Europese familie is: de eenheid van het gezag, die de families oorspronkelijk steeds een eenzijdig karakter geeft (*supra*, nr 19), wijkt op de duur voor een andere opvatting, de bloedverwantschap. Waarom? Omdat de macht van de familie naar de Staat overgaat, en dat het begrip familie dan niet meer op het begrip eenheid van gezag kan (noch moet) steunen.

27. Eén der gevolgen van de band tussen *dos* en verwantschap is, dat bij echtscheiding, de man in elk geval

een deel van de *dos* mag inhouden, naar gelang het aantal kinderen, die bij hem blijven.

Net zoals de *retentio propter mores* (*supra*, nr 24), zal de *retentio propter liberos* op het einde der Republiek getarifeerd worden: 1/6 per kind, tot hoogstens de helft van de *dos*.

28. e) Bijdrage in de huwelijkslasten.

De *actio rei uxoriae* was enkel voor een gescheiden vrouw bedoeld (*supra*, nr 23).

De weduwe kreeg niets terug. En dit is overigens de reden geweest, waarom vruchtgebruik werd uitgevonden: de man vermaakte het gebruik en het genot van zijn goederen, geheel of gedeeltelijk, aan zijn weduwe, opdat ze, tot haar dood toe, niets zou moeten veranderen in haar levenswijze.

Doch dit bleek onvoldoende. Men ging stilaan de teruggave van de *dos* bedingen (*cautio rei uxoriae*). Zodat de *dos*, onder het keizerrijk, steeds zal worden terugggegeven: niet enkel bij echtscheiding (*actio rei uxoriae*), doch bij elk geval van ontbinding van het huwelijk (*cautio rei uxoriae*).

Nog beter: de *dos profecticia* (door de vader geschonken) zal in elk geval naar de vader teruggaan, ook buiten alle *cautio rei uxoriae*, doch behoudens de *retentiones propter liberos*. Want het zou al te treurig zijn, aldus Pomponius, moest de vader én zijn dochter, én zijn geld verliezen! *Ne et filiae amissae et pecuniae damnum sentiret* (*Digesta* 23.3 *De jure dotium* 6.pr.).

29. Slotsom: de *dos* is niet meer bestemd om bij de man te blijven.

Dit gaat zo ver, dat Augustus de regel der onvervreemdbaarheid invoert. De in Italië gelegen grond, die als *dos* werd geschonken, mag de man tijdens het huwelijk niet meer vervreemden (wat hij vroeger wel mocht, vermits hij tot eigenaar werd van de *dos*). Een vervreemding van de *fundus dotalis italicus* zou voortaan pas geldig zijn, wanneer de vrouw haar instemming daartoe geeft. Justinianus neemt dit laatste voorbehoud zelfs weg, en vernietigt alle vervreemding, ook indien de vrouw haar instemming gegeven had.

Zo ontstaat het «dotale stelsel», gekenmerkt door de volkomen onvervreemdbaarheid van de onroerende bruidschat. Dit stelsel zal in Zuid-Frankrijk worden overgenomen («les pays de droit écrit, les pays de langue d'oc»), — met een laatste verbetering: de eigendom van de bruidschat blijft principieel bij de vrouw; de man krijgt enkel het genot en het beheer. Zo treedt het dotale stelsel dan in de *Code Napoleon* (artikels 1540-1581).

30. Maar keren we tot het Romeins recht terug.

Indien de *dos* maar tijdelijk in handen van de man blijft; indien ze steeds terugggegeven wordt na ontbinding van het huwelijk, welke ook de reden voor de ontbinding zijn mag (echtscheiding of overlijden); en indien er maatregelen getroffen worden om de teruggave te verzekeren (de onvervreemdbaarheid van de

fundus dotalis); — welke functie vervult de *dos* dan nog in handen van de man?

Het bijdragen in de lasten van het huwelijk: *ad matrimonii onera ferenda* (Cornil 134). De man zal de vruchten innen, maar moet instaan voor het behoud van het kapitaal. Dit is niet meer een familiale opvatting van de *dos*: het wordt, zoals voor het hele priaatrecht in de keizertijd, een individualistische.

31. Deze functie van de *dos ad matrimonii onera ferenda* verzwakt twee der vorige functies: het pand en de vergoeding.

Anderzijds is de bewijsfunctie met de tijd verdwenen, als gevolg van:

de huwelijksplechtigheden (*Digesta* 23.1 *De ritu nuptiarum*);

de geschreven bewijsstukken (*tabulae nuptiales, instrumentum dotale*);

de wederkerige schenkingen (*donationes propter nuptias*, van de man aan de vrouw), waarschijnlijk onder Oosterse invloed (Cornil 594-601).

Zodat men de geschiedenis van de *dos* aldus kan samenvatten:

in de Republikeinse tijd heeft de *dos*, *mutatis mutandis*, dezelfde functies als de Kongolese bruidschat (bewijs voor het huwelijk, pand, vergoeding, bevestiging der afstamming);

in de keizertijd heeft de *dos* nog maar één functie, die van de vorige afwijkt (bijdragen in de lasten van het huwelijk).

Een evolutie naar het individualisme toe.

32. Zal het Kongolese recht in dezelfde zin evolueren?

Goede kenners (zoals Lamy 99) sluiten dat hoege-naamd niet uit.

Doch wat ze evenmin uitsluiten is: het eenvoudig afschaffen van alle bruidschat, — die, al is hij geen koopprijs, toch impliceert dat de vrouw in een minderwaardige positie verkeert tegenover de man. De jongere generatie voelt de bruidschat dan toch als een soort koopprijs aan (*supra*, nr 7), als iets «wat de man moet geven om een vrouw te krijgen». En dit gevoel wordt nog versterkt doordat de Kongolese bruidschat heden vaak de brutale vorm krijgt van geld.

Voeg daaraan toe, dat het dotale stelsel in onbruik is gevallen, zelfs in Zuid-Frankrijk, dan rijst de vraag op, of het Kongolese recht niet ineens de sprong zou kunnen doen, die het, over de wisselvalligheden van ons recht heen (individualisme, onbruik), rechtstreeks zou voeren tot de afschaffing van een instelling uit de familiale tijd?

Al deze vragen (en nog meer!) zullen behandeld worden op het *Colloquium over de bruidschat*, die ingericht wordt door de Faculteit Rechten der Universiteit Elisabethstad, in juni 1966, aldaar, op initiatief van mijn collega Emile Lamy.

Prof. René DEKKERS.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSpraak

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 23 oktober 1964.

Voorzitter: M. Rutsaert.
Raadsheer-verslaggever: M. Hallemans.
Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.
Advocaten: Mrs. Van Leynseele en Van Rijn.

Arbeidsongevallen. — Werken aan kanaal. — Verdrinking van werkmán die op een boot logeert.

Uit de elementen die hij aanhaalt (zie nader het arrest) kon de rechter wettelijk afleiden dat, op het ogenblik van het ongeval, het slachtoffer zich onder het gezag, de leiding en het toezicht van de werkgever bevond. De omstandigheid dat het vonnis impliciet aanneemt dat, op het ogenblik van het ongeval het slachtoffer, hoewel ter beschikking van de werkgever werkelijk geen hulp verleende, belette de rechter niet te beslissen dat het ongeval gebeurde in de loop van de uitvoering van het arbeidscontract.

De Federale Verzekeringen t/ Raskin.

Gelet op het bestreden vonnis, in hoger beroep door de Rechtbank van eerste aanleg te Tongeren op 29 maart 1963 gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1 van de wet van 10 maart 1900 betreffende het arbeidscontract, 1 en 4 van de wetten betreffende de arbeidsongevallen, zoals samengeordend door het koninklijk besluit van 28 september 1931,

doordat het bestreden vonnis, bij bevestiging van de beslissing van de vrederechter, aanneemt dat de echtgenoot van verweerster het slachtoffer is geweest van een arbeidsongeval, zodat eiseres, in haar hoedanigheid van verzekeraar-arbeidsongevallen, aan de echtgenote de wettelijke vergoedingen behoort te betalen, hoewel het toegeeft dat het slachtoffer, rond 17 uur 30', de bouwwerf verliet om brood te halen en, bij zijn terugkeer rond 20 uur, in het Albertkanaal viel dichtbij de meerboot, als logies door de werkgever ter beschikking gesteld van zekere van zijn werklíeden, en hoewel het impliciet doch op zekere wijze aanneemt dat, ten tijde van het ongeval, het arbeidscontract een einde had genomen en aldus beslist om de reden dat de arbeiders, die in de meerboot logeerden, zich in de nabijheid van hun werkplaats bevonden om onmiddellijk hulp te kunnen bieden in geval van tegenslag in het werk, zodat ze onder het gezag, de leiding van het toezicht van de werkgever bleven, terwijl een werkmán, na het einde van de arbeid, zelfs indien hij in de nabijheid van zijn werkplaats blijft en zelfs indien hij daar blijft om opnieuw, zo nodig, het werk te hervatten, niet meer gedekt is door de wet op de arbeidsongevallen welke als noodzakelijke voorwaarde van haar toepassing vereist dat het ongeval zich zou voordoen in de loop en door het feit van de uitvoering van het werk, wat door het bestreden vonnis tegengesproken is, en er van gezag, leiding en toezicht van de werkgever niet meer gesproken kan worden na het einde van de arbeid en vanaf het ogenblik waarop de werknemer vrij over zijn tijd beschikt;

Overwegende dat, in strijd met wat in het middel wordt aangevoerd, het vonnis niet aanneemt dat, op

het ogenblik van het ongeval, het tussen het slachtoffer en de verzekerde van eiseres gesloten arbeidscontract « een einde had genomen » noch dat het slachtoffer « vrij over zijn tijd beschikte »;

Dat het integendeel vaststelt, in feite, dat het slachtoffer, werkzaam bij de verzekerde van eiseres aan bouwwerken op het Albertkanaal, waaraan dag en nacht gewerkt werd, met twee andere personeelsleden logeerde op een meerboot, die eigendom van de werkgever was en samen met een baggerschip, in de onmiddellijke nabijheid van de werken gemeerd lag, dat dit logies door de werkgever georganiseerd was en dat de drie personeelsleden aldaar te zijner beschikking waren om, bij tegenslag, onmiddellijk hulp te kunnen bieden;

Dat het vonnis weliswaar vermeldt dat, rond 17.30 uur, het slachtoffer de bouwwerf verliet om naar het dorp te gaan, maar dat het eveneens vaststelt dat, rond 20 uur, het slachtoffer terug op de werf was en, daarna, in de onmiddellijke nabijheid van het woon- en baggerschip door verdrinking omkwam, dat het dodelijk gevolg van de val in het water onder meer te wijten was aan het dadelijk vol water schieten van de rubberlaarzen van het slachtoffer en aan het plots gekneld geraken van het lichaam van het slachtoffer tussen de meerpalen en de kaaimuur;

Overwegende enerzijds, dat uit wat voorafgaat de rechter wettelijk kon afleiden dat, op het ogenblik van het ongeval, het slachtoffer zich onder het gezag, de leiding en het toezicht van de werkgever bevond; dat, anderzijds, de omstandigheid dat het vonnis impliciet aanneemt dat, op het ogenblik van het ongeval het slachtoffer, hoewel ter beschikking van de werkgever werkelijk geen hulp verleende, de rechter niet belette te beslissen dat het ongeval gebeurde in de loop van de uitvoering van het arbeidscontract;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

20 november 1964.

Raadsheer-verslaggever: M. Hallemans.
Openbaar Ministerie: M. Ganshof van der Meersch
Advocaten: Mrs. Van Leynseele en Van Ryn.

Sociale zaken. — Werkrechtshraden. — Bevoegdheid. — Geschillen tussen de N.M.B.S. en de leden van haar statutair personeel. — Bevoegdheid. — Weerslag van de op ruststelling van de bediende.

De werkrechtshraad is bevoegd om een betwisting te beslechten tussen de N.M.B.S. en een van haar gepensioneerde bedienden wanneer deze betwisting gaat over de wederzijdse verbintenissen van werkgever tegenover werknemer welke ontstaan zijn voordat het dienstverband een einde zou genomen hebben.

Het feit dat de eis slechts vóór het gerecht ahangig is gemaakt door de bediende na zijn oppensienstelling doet niets daaraan af.

Wallyn t./ N.M.B.S.

Werkrechtersraad van beroep te Brugge, kamer voor bedienden, van 30 november 1962;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1 tot 5, 43 van de wet van 9 juli 1926 op de werkrechtersraden, zoals de artikelen 1 tot 5 gewijzigd werden bij de wet van 12 juli 1960, 13 van de wet van 23 juli 1926 houdende oprichting van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, zoals gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 4 juli 1962,

doordat de bestreden sententie de beslissing van de eerste rechter bevestigt die zich onbevoegd had verklaard om kennis te nemen van eisers vordering strekkende tot betaling van achterstallige bijdragen op zijn pensioen, wederrechtelijk door verweerster afgehouden tot einde juni 1960, om reden dat dergelijke betwisting niet vermeld is door de artikelen 1, eerste alinea, en 43, 1°, van de organieke wet van 23 juli 1926,

terwijl, integendeel de betwisting sloeg op de rechten aan eiser toegekend door het statuut van het personeel van verweerster, zodat ze haar oorzaak vond in de dienstverhuring tussen partijen gesloten en alle betwistingen tussen verweerster en de leden van haar personeel zelfs na hun op pensioenstelling, buiten die welke uitdrukkelijk zijn onttrokken aan de bevoegdheid der werkrechtersraden, door dit gerecht dienen te worden beslecht, wat bevestigd wordt door artikel 2 der wet van 4 juli 1962 :

Overwegende dat uit de stukken van de rechtspleging blijkt dat de vordering die aanleiding gaf tot de bestreden sententie ingesteld werd door eiser tegen verweerster en tot betaling strekte van een gedeelte van het pensioen waarop hij beweerde, als gewezen bediende van verweerster, statutair recht te hebben en dat door laatstgenoemde wederrechtelijk achtergehouden werd;

Overwegende dat, door te bepalen in artikel 43, 1°, van de wet van 9 juli 1926 op de werkrechtersraden, dat deze rechtscolleges kennis nemen van de verschillen betreffende de leercontracten, het arbeidscontract en alle andere bediendencontracten..., de wetgever zich, *in werkelijkheid*, ertoe beperkt heeft in beginsel aan de buitengewone bevoegdheid van de vrederechter te onttrekken, om de kennisgeving ervan toe te wijzen aan de werkrechtersraden, daar waar deze raden ingericht zijn, «de geschillen omtrent de wederzijdse verbintenissen van de handwerkers en van hen die ze gebruiken» (artikel 3, 6°, van de wet van 25 maart 1876) welke oprijzen tussen de werkgevers, enerzijds, en de werklieden en bedienden, anderzijds, die in de artikelen 1 tot 5 van de wet van 9 juli 1926 zijn genoemd;

Overwegende dat de wetgever in beginsel alle geschillen met betrekking tot de arbeid aan de bevoegdheid van de werkrechtersraden heeft willen onderwerpen;

Dat uit de gezamenlijke bepalingen van de wet van 9 juli 1926 valt af te leiden dat, behoudens uitdrukkelijke afwijking, de in de bevoegdheid van de rechtbanken vallende betwistingen, welke oprijzen tussen de in de artikelen 1 tot 5 van de wet van 9 juli 1926 genoemde werkgevers en werklieden of bedienden en welke hun respectieve arbeids- of bediendenverbintenissen betreffen, tot de bevoegdheid van de werkrechtersraad behoren, om 't even of deze arbeiders of bedienden onder een dienstcontract staan ofwel door een statutaire regeling beheerst worden;

Overwegende dat de hiervoor omschreven betwisting tussen eiser en verweerster, opgerezen tussen een wergever en zijn bediende, hun respectieve bediendenverbintenissen betreft; dat deze verbintenissen ontstonden vóór dat het dienstverband een einde nam en dat de omstandigheid dat de eis slechts bij het gerecht aanhangig gemaakt werd na het op pensioen stellen van eiser daaraan niets afdoet;

Dat, door te verklaren dat de werkrechtersraad ten deze onbevoegd was en deze beslissing te steunen op de overweging dat uit de lezing van artikel 1, 1ste alinea, en artikel 43, 1°, van de organieke wet van 9 juli 1926 op de werkrechtersraden voortvloeit, dat de betwistingen over het pensioen niet behoren tot de bevoegdheid van het arbeidsgerecht, de sententie de in het middel aangeduide wetsbepalingen heeft geschonden;

Om die redenen :

Vernietigt de bestreden sententie,

Beveelt dat van dit arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de vernietigende beslissing; Veroordeelt verweerster in de kosten;

Verwijst de zaak naar de Werkrechtersraad van beroep te Gent, kamer voor bedienden.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 8 februari 1965.

Voorzitter : M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever : M. Busin

Advocaat-generaal : M. Krings.

1. *Vonnissen en arresten. — In strafzaken. — Vonnis van de correctionele rechtbank dat de verdachte tot een straf en tot betaling van schadevergoeding aan de burgerlijke partij veroordeelt. — Voorbehoud voor de toekomst. — Eindbeslissing.*
 2. *Bevoegdheid in strafzaken. — Eindbeslissing over de openbare vordering en over de burgerlijke vordering. — Akte van voorbehoud aan de burgerlijke partij voor de toekomst. — Nieuwe vordering van de burgerlijke partij. — Onbevoegdheid van het strafgerecht.*
 3. *Cassatie. — In strafzaken. — Wegens onbevoegdheid van het strafgerecht om van de burgerlijke vordering kennis te nemen na uitputting van zijn rechtsmacht. — Geen verwijzing.*
1. *Het vonnis van de correctionele rechtbank, dat na veroordeling van de verdachte tot een straf, hem veroordeeld heeft tot betaling aan de burgerlijke partij van een schadevergoeding, doch de burgerlijke partij akte verleent van haar voorbehoud voor de toekomst, is een eindbeslissing.*
 2. *Als de correctionele rechtbank een eindbeslissing heeft geveld over de openbare vordering en over de burgerlijke vordering, al heeft ze aan de burgerlijke partij akte verleend van haar voorbehoud voor de toekomst, is de rechtsmacht van de strafrechter daardoor uitgeput; de rechtsvordering die de burgerlijke partij later instelt, is een nieuwe vordering, zodat het strafgerecht niet bevoegd is om er kennis van te nemen.*
 3. *Ingeval van cassatie van een arrest wegens onbevoegdheid van de strafrechter om kennis te nemen van een burgerlijke vordering waarvoor zijn rechtsmacht uitgeput was, is er geen grond tot verwijzing.*

Caudron t./ Melinon en
Onderlinge Maatschappij der openbare besturen.

Gelet op het bestreden arrest, op 4 december 1963 gewezen door het Hof van beroep te Brussel, hetwelk enkel over de burgerlijke belangen uitspraak doet;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 2 en 3 van de wet van 17 april 1878, houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering, van de regelen betreffende het ahangig maken van de zaken bij de vonnisgerechten en 97 van de Grondwet,

Doordat het bestreden arrest eiser veroordeelde om aan de burgerlijke partij «Onderlinge Maatschappij der openbare besturen» een bedrag van 122.699 frank, de gerechtelijke interesten en de kosten van eerste aanleg te betalen, en zulks bij wijziging van het vonnis op 8 juni 1963 door de correctionele rechtbank te Bergen gewezen, terwijl dezelfde correctionele rechtbank bij vonnis van 27 april 1959, rechtdoende op de rechtsvordering van de genoemde burgerlijke partij, eiser veroordeelde om hem een bedrag van 42.140 frank met de gerechtelijke interesten en de kosten te betalen, dat door dit in kracht van gewijsde gegaan vonnis de rechtbank van de correctionele rechtbank uitgeput was met betrekking tot de rechtsvordering van de burgerlijke partij «Onderlinge Maatschappij der Openbare besturen», dat, door de omstandigheid dat in het vonnis van 27 april 1959 aan deze burgerlijke partij akte werd gegeven van haar voorbehoud voor de toekomst, de uitgesproken veroordeling niet het karakter van een bij voorraad uitgesproken of voorlopige veroordeling kreeg, dat derhalve het geschil tussen eiser en de «Onderlinge Maatschappij der Openbare besturen» aan de rechtbank onttrokken was en dat deze onbevoegd was om later kennis te nemen van een rechtsvordering van de vennootschap tegen eiser;

Overwegende dat, ten gevolge van haar vonnis van 29 april 1957, waarbij eiser tot een straf werd veroordeeld wegens onopzettelijke slagen en verwondingen, de correctionele Rechtbank te Bergen, bij vonnis van 27 april 1959, hem heeft veroordeeld om aan de burgerlijke partijen te betalen, te weten: 1) aan verweerster een nieuwe schadevergoeding bij voorraad, met dien verstande dat de rechtbank zich voorbehield later over de gehele schade uitspraak te doen, 2) aan verweerster, in haar hoedanigheid van verzekeraarster arbeidsongevallen die in de rechten van de verweerster is getreden, de som van 42.040 frank met interesten en kosten; dat zij aan de laatstgenoemde akte heeft gegeven van haar voorbehoud voor de toekomst;

Overwegende dat deze vonnissen ten aanzien van de in het geding zijnde partijen hier kracht van gewijsde hebben verkregen;

Overwegende dat verweerster de zaak voor de genoemde rechtbank opnieuw heeft gebracht om zijn schadevergoeding definitief te horen vaststellen en dat verweerster, die in het proces werd geroepen, gevorderd heeft dat eiser zal worden veroordeeld om haar terug te betalen de sommen die zij aan verweerster had uitgekeerd ter aanvulling van de som van 42.140 frank;

Overwegende dat de correctionele rechtbank bij vonnis van 8 juni 1962 aan verweerster het bedrag van 123.699 frank als hoofdsom heeft toegekend; dat deze beslissing bij het bestreden arrest werd bevestigd;

Overwegend dat het vonnis van 27 april 1959 ten aanzien van verweerster een eindbeslissing is; dat daardoor de rechtsmacht van de strafrechter uitgeput was met betrekking tot de burgerlijke rechtsvordering die deze partij voor hem aanhangig had gemaakt;

Overwegende dat dit vonnis weliswaar aan verweerster akte verleent van haar voorbehoud voor de toekomst, maar daardoor zijn karakter van eindvonnis niet heeft verloren en geen voorbereidende beslissing of onderzoeksbeslissing is geworden;

Dat dit voorbehoud niet sloeg op een eis die reeds bij het strafgerecht aanhangig was gemaakt en aanleiding moest geven tot onderzoeksmaatregelen; dat het alleen sloeg op de eventuele uitoefening van een latere burgerlijke rechtsvordering vóór de bevoegde rechter;

Overwegende dat de rechtsvordering die door verweerster werd ingesteld en aanleiding heeft gegeven tot het bestreden arrest, een nieuwe rechtsvordering is, zodat het strafgerecht niet bevoegd is om ervan kennis te nemen;

Dat het middel gegrond is;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 2, 19 van de wetten op de vergoeding van de schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 28 september 1931 en gewijzigd bij de wetten van 9 juni 1945 en 10 juli 1951, en 97 van de Grondwet,

doordat de schadevergoeding die eiser krachtens het bestreden arrest veroordeeld is aan de verweerders te betalen, een bedrag van 123.699 frank omvat wegens materiële schade, in overeenstemming met de inspanning die de getroffene zich moet getroosten om voort dezelfde beroepswerkzaamheid uit te oefenen als vóór het ongeval,

terwijl, zoals eiser in zijn regelmatig vóór het hof van beroep genomen conclusie stelde, de getroffene, die de schadevergoeding overeenkomstig de gecoördineerde wetten betreffende de arbeidsongevallen had gekozen en die alles wat hem uit dien hoofde toekwam had ontvangen, niet mocht inroepen de bijkomende krachtsinspanning die hij zich moest getroosten om zijn volle werkzaamheid uit te oefenen, wijl deze inspanning hem wordt betaald «volgens de wet» en de waarde ervan toekomt aan de «Verzekeringsmutualiteit», en dat in elk geval het bestreden arrest op dit punt niet passend heeft geantwoord op eisers conclusie in hoger beroep;

Overwegende dat de aanneming van het eerste middel de bestaansreden ontnemt aan het tweede middel, in zover dit slaat op de beslissing die gewezen is op de rechtsvordering van verweerster;

Overwegende dat het door het tweede middel bestreden beschikkende gedeelte uitsluitend betrekking heeft op deze beslissing, in strijd met wat dit middel verkeerdelijk beweert; dat dit middel derhalve niet ontvankelijk is tot staving van de voorziening die gericht is tegen de beslissing over de rechtsvordering van verweerster;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest, doch slechts in zover het uitspraak doet over de rechtsvordering van verweerster;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijke vernietigde beslissing;

Zegt dat er geen grond is tot verwijzing;

Veroordeelt eiser en verweerster elk in de helft van de kosten.

NOOT: Verg. cass. 16 mei 1949, Pas. 1949, I, 376, met noot van R.H., en 29 oktober 1962, Pas. 1963, I, 268.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 28 mei 1965.

Voorzitter: M. Rutsaert.
Raadsheer-verslaggever: M. Delahaye.
Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.
Advocaat: Mr. Van Rijn.

Cassatie. — Het exploit van betekening dient bij het verzoekschrift te worden gevoegd. — Exploit door een derde vernietigd. — Verlenging van termijn door overmacht. — Betekenis. — Grond van niet-ontvankelijkheid ambtshalve door het openbaar ministerie opgeworpen.

Overmacht kan de wettelijke termijn waarin of het tijdstip waarop volgens de wet een formaliteit moet worden vervuld verlengen, maar die verlenging kan de duur van de onmogelijkheid tot handelen, die door de overmacht veroorzaakt is, niet overschrijden.

Als derhalve aan het voorschrift van art. 10, 2° van de wet van 25 februari 1925, krachtens hetwelk het exploit van betekening van de voorziening tot cassatie op straffe van nietigheid moet worden gevoegd bij het verzoekschrift, niet kon worden voldaan doordat het exploit, dat bij expressebrief door de deurwaarder was verzonden, vernietigd werd door de postbode die het moest afgeven, is de voorziening niet onvankelijk wanneer blijkt dat de eiser eerst nadat de grond van niet-ontvankelijkheid wegens niet naleving van art. 10, 2° werd opgeworpen, tot het weder samenstellen van het exploit of het opmaken van een gelijkstaande akte is overgegaan, terwijl hij dat reeds vele maanden tevoren had kunnen doen.

Het middel van niet-ontvankelijkheid op grond van de niet-nakoming van de formaliteit van voormeld art. 10, 2°, mag door het openbaar ministerie ambtshalve worden opgeworpen, maar het moet aan de eiser worden betekend overeenkomstig art. 17ter.

De Clerck t./ De Clerck en Van Iseghem.

Gelet op het bestreden vonnis op 20 maart 1964 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel, uitspraak doende in hoger beroep;

Over de grond van niet-ontvankelijkheid door het openbaar ministerie ambtshalve tegen de voorziening opgeworpen en op 19 maart 1965 aan de eisers betekend, overeenkomstig artikel 17ter van de wet van 25 febr. 1925, aangevuld door de wet van 20 juni 1953:

Overwegende dat bij het op 23 juli 1964 ter griffie overgelegde verzoekschrift tot cassatie de eisers geen exploit van betekening, aan de verweerders van dit verzoekschrift hebben gevoegd;

Dat artikel 10, 2°, van de wet van 25 februari 1925 bepaalt dat, in betwiste zaken, het exploit waarbij de betekening van de voorziening, wordt vastgesteld op straffe van nietigheid bij het verzoekschrift wordt gevoegd; dat derhalve het overleggen van het exploit na dit van de voorziening zonder uitwerking blijft;

Overwegende dat de eisers uit de door hen op 6 mei 1965 ter griffie neergelegde stukken, afleiden dat de voorziening degelijk en regelmatig aan de verweerders betekend werd en wel op 18 juli 1964, doch dat het exploit, waarbij de betekening werd vastgesteld, bij expressebrief door de instrumenterende gerechtsdeurwaarder te Tienen op 21 juli 1964 aan zijn ambtgenoot te Elsene gericht, vernietigd werd door de bediende van de Regie van Telegraaf en Telefoon, belast met de afgifte van de stukken; dat zij eruit besluiten dat, daar het niet voegen van het exploit bij

het verzoekschrift aan overmacht te wijten is, de voorziening ontvankelijk is;

Overwegende, enerzijds, dat artikel 19 van de wet van 25 februari 1925, gewijzigd door artikel 3, paragraaf 2, van de wet van 20 juni 1953, dat het overleggen van zekere stukken toelaat na het indienen van de voorziening, vreemd is aan de stukken waarvan de wet, op straffe van nietigheid, het voegen bij het verzoekschrift, op het ogenblik van het neerleggen van dit laatste, voorschrijft;

Overwegende, anderzijds, dat indien de overmacht de wettelijke termijn waarin of het tijdstip waarop volgens de wet een formaliteit moet vervuld worden kan verlengen, die verlenging de duur van de onmogelijkheid tot handelen, door de overmacht veroorzaakt, niet kan overschrijden;

Dat, zo de op 6 mei 1965 door de eisers neergelegde stukken het bewijs kunnen leveren dat zij, wegens de vernietiging van het exploit van betekening van het verzoekschrift door een bediende van de Regie van Telegraaf en Telefoon, in de onmogelijkheid verkeerden samen met de voorziening dit exploit ter griffie neer te leggen, uit dezelfde stukken blijkt, eensdeels, dat de eisers eerst na 19 maart 1965, datum van het betekenen van de door het openbaar ministerie opgeworpen grond van niet-ontvankelijkheid, tot het weer samenstellen van het exploit of het opmaken van een ermede gelijkstaande akte deden overgaan en, anderdeels, dat de eisers, verscheidene maanden vóór 6 mei 1965, tot dat weer samensmelten hadden kunnen doen overgaan en het weer samengesteld exploit, na betekening ervan aan de verweerders, ter griffie hadden kunnen neerleggen;

Waaruit volgt dat de door het openbaar ministerie opgeworpen grond van niet-ontvankelijkheid dient aangenomen te worden;

Overwegende dat de verwerping van de voorziening elk belang ontnemt aan de door de eisers tegen de echtgenoten Van Iseghem-De Maldere ingestelde eis tot bindendverklaring van het arrest;

Om die redenen:

Verwerpt de voorziening en de oproeping in tussenkomst;

Veroordeelt de eisers in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 29 oktober 1965.

Voorzitter: M. Rutsaert
Raadsheer-verslaggever: M. Naulaerts.
Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.
Advocaten: Mrs. De Bruyn, Van Hecke en Ansiaux.

1. Faillissement. — Schuldoverdracht. — Nietig ingevolge artikel 445 faillissementswet. — Gevolgen.
2. Cassatie. — Oproeping in tussenkomst. — Door verweer. — Van een reeds door eiser in tussenkomst opgeroepen partij.

1. Na het tijdstip door de rechtbank bepaald als datgene waarop hij had opgehouden te betalen, had de gefailleerde, bij de verkoop van zijn huis, bedongen dat de koper een deel van de koopsom zou betalen aan een derde tot voldoening van een schuld van de gefailleerde jegens die derde; de derde had de schuldoverdracht aanvaard en de gefailleerde definitief gedechargeerd. De koper betaalde echter slechts een deel van wat hij beloofd had te betalen aan de derde.

Wanneer de overdracht van een schuldvordering op grond van artikel 445 faillissementswet nietig is ten aanzien van de boedel is het gevolg daarvan dat de schuldvordering van de gefailleerde tegen de schuldovernemer in de boedel dient terug te keren, zodat de curator gerechtigd is zich tegen elke betaling door de schuldovernemer aan de in de plaats gestelde schuldeiser te verzetten. Ingeval echter de schuldovernemer de schuld of een deel ervan, vóór het optreden van de curator, reeds jegens de in de plaats gestelde schuldeiser heeft gekweten, is laatstgenoemde ertoe gehouden dit bedrag van de schuld in de boedel in te brengen.

2. De oproeping in tussenkomst, door een verweerder in cassatie, van iemand die reeds in tussenkomst was opgeroepen en derhalve reeds partij in de zaak, is ontvankelijk, als het voorwerp ervan uitgebreider is dan dat van de door eiser ingestelde oproeping.

N.V. Meunerie Bruxelloise t./ Mr. Kiebooms, curator van het faillissement Delsael en Janssens en Mr. Kiebooms q.q. t./ Janssens.

Gelet op het bestreden arrest, op 5 februari 1964 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Gelet op het eerste middel, afgeleid uit schending van de artikelen 445, inzonderheid 3de en 4de lid, van de wet van 18 april 1851 op het faillissement, de bankbreuk en het uitstel van betaling, en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest eiseres veroordeelt tot betaling aan verweerder qualitate qua van de som van 400.000 frank met de gerechtelijke intrest, om de redenen dat de hypotheek door de gefailleerde aan eiseres verleend door akte van 8 januari 1959 tot een bedrag van 400.000 frank met aanhorigheden aan de massa niet tegenstelbaar is, dat de betaling door de gefailleerde aan eiseres gedaan door middel van overdracht aan verweerder Janssens welke door eiseres aanvaard werd en waarbij een schuldvernieuwing door verandering van schuldenaar tot stand kwam, nietig is ten overstaan van de massa omdat het gaat om een betaling, anders gedaan dan in speciën of handelseffecten, en dat het feit dat eiseres bedoelde som van haar nieuwe schuldenaar niet of niet volledig zou ontvangen hebben, ten deze geen belang vertoont daar de gefailleerde eiseres « betaald » heeft in de juridische zin van het woord,

Terwijl de nietigheden, bepaald door artikel 445 van de wet van 18 april 1851 op het faillissement, alleen ten gevolge hebben de door deze bepaling bedoelde handelingen aan de massa niet tegenstelbaar te maken, en terwijl, ondermeer, de schuldeiser, die een « betaling » wegens een vervallen schuld, anders gedaan dan in speciën of handelseffecten, ontvangen heeft, slechts wat hij werkelijk in betaling ontvangen heeft in de massa dient in te brengen, dat ten deze eiseres enkel kon gehouden zijn tot inbreng van de schuldvordering van de gefailleerde op de afgestane schuldenaar (Janssens) en, in voorkomend geval, van de sommen welke zij werkelijk van deze nieuwe schuldenaar zou ontvangen hebben;

Over de grond van niet-ontvankelijkheid door verweerder tegengeworpen en afgeleid uit de nieuwigheid van de grief gesteund op de schending van artikel 445 van de wet van 18 april 1851:

Overwegende dat het bestreden arrest beslist « dat eerste geïntimeerde (thans eiseres) verplicht is het bedrag van 400.000 frank in de massa in te brengen; dat het feit dat zij bedoelde som van haar nieuwe schuldenaar, tweede geïntimeerde (thans in tussenkomst opgeroepen partij), niet of niet volledig zou ontvangen hebben, ten

deze geen belang vertoont; dat de gefailleerde inderdaad eerste geïntimeerde « betaald heeft in de juridische zin van het woord »;

Overwegende dat het middel, waarbij aangevoerd wordt dat eiseres in de massa slechts dient in te brengen de sommen welke zij werkelijk van haar nieuwe schuldenaar ontvangen heeft, opkomt tegen de gevolgen welke het arrest alzo aan de bij artikel 445 van de wet van 18 april 1851 bepaalde nietigheid toekent, en derhalve niet nieuw is;

Overwegende dat de grond van nietontvankelijkheid niet kan aangenomen worden;

Over het middel:

Overwegende dat het arrest, zonder dienaangaande bestreden te worden, vaststelt dat de gefailleerde in de verkoopakte van een handelshuis aan de echtgenoten Janssens Van Dessel, waarvan de geldigheid door de curator niet wordt betwist, bedongen had dat de kopers een gedeelte van de koopsom aan eiseres dienden te betalen tot voldoening van een schuld van de gefailleerde jegens eiseres, dat de gefailleerde alzo zijn schuld tegenover eiseres aan de kopers had overgedragen, dat eiseres die schuldoverdracht aanvaard en de gefailleerde definitief ontlast had;

Dat het, eveneens zonder bestreden te worden, vaststelt dat de op die wijze door de gefailleerde aan eiseres gedane betaling een anders dan in speciën of handelseffecten gedane betaling is, welke ingevolge artikel 445 van de wet van 18 april 1851 nietig is en zonder enig gevolg ten aanzien van de massa, omdat zij door de gefailleerde werd verricht sedert het tijdstip door de rechtbank bepaald als datgene waarop hij opgehouden had te betalen;

Overwegende dat, wanneer de overdracht van een schuldvordering, op grond van evenbedoeld artikel 445, nietig is ten aanzien van de massa, het gevolg daarvan is dat de schuldvordering van de gefailleerde tegen de schuldovernemer in de massa dient terug te keren, zodat de curator gerechtigd is zich tegen elke betaling door de schuldovernemer aan de in de plaats gestelde schuldeiser te verzetten;

Dat, echter, ingeval de schuldovernemer de schuld of een deel ervan, vóór het optreden van de curator, reeds jegens de in de plaats gestelde schuldeiser heeft gekweten, laatstgenoemde ertoe gehouden is dit bedrag van de schuld in de massa in te brengen;

Overwegende derhalve dat het arrest, door eiseres te veroordelen om het ganse bedrag van de schuld van de schuldovernemer in de massa in te brengen, zonder na te gaan of de overnemer jegens eiseres al dan niet de schuld geheel of gedeeltelijk had gekweten, artikel 445 van de wet van 18 april 1851 heeft geschonden;

Dat het middel gegrond is;

Gelet op de oproeping in tussenkomst ingesteld door verweerder Kiebooms qualitate qua:

Over de grond van nietontvankelijkheid door de gedaagde in tussenkomst afgeleid uit de omstandigheid dat hij reeds door eiseres in tussenkomst was opgeroepen en derhalve reeds partij in de zaak is voor het Hof:

Overwegende dat de door verweerder Kiebooms, qualitate qua, ingestelde oproeping in tussenkomst er toe strekt de eventueel, op grond van de voorziening van eiseres, uit te spreken vernietiging te doen uitbreiden tot de beschikking van het bestreden arrest waarbij de vordering van verweerder Kiebooms tegen de gedaagde in tussenkomst ongegrond wordt verklaard: dat het voorwerp van die oproeping uitgebreider is dan dat van de door eiseres ingestelde oproeping; dat derhalve de door verweerder ingestelde eis tot tussenkomst ontvan-

kelijk is, weshalve de grond van nietontvankelijkheid niet kan worden aangenomen;

Over de oproeping in tussenkomst:

Overwegende dat uit het antwoord op het eerste middel volgt dat de vernietiging zich dient uit te strekken tot het dispositief van het arrest, waarbij de eis van verweerder Kiebooms tegen de gedaagde in tussenkomst ongegrond werd verklaard;

Om die redenen,

De zaken ingeschreven onder de nrs 61 en 117 van de rol samenvoegende en zonder acht te slaan op het tweede middel dat tot geen uitgebreidere vernietiging aanleiding zou kunnen geven.

Vernietigt het bestreden arrest, voor zover het eiseres veroordeelt om aan verweerder de som van 400.000 frank met de gerechtelijke interesten te betalen, de eis van verweerder Kiebooms, qualitate qua, tegen de gedaagde in tussenkomst ongegrond verklaart en over de kosten uitspraak doet;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder qualitate qua in de kosten;

Verklaart het arrest bindend voor de in tussenkomst opgeroepen partij; veroordeelt ze in de kosten van de oproepingen in tussenkomst;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Gent.

RAAD VAN STATE

3de Kamer. — 10 september 1965.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsheren : MM. De Bock en Remion.

Substituut-auditeur-generaal : M. Fortpiet.

Advokaten : Mrs. J. L. Cuyvers en Van der Mersch.

Onbevaarbare waterlopen. — Procedure inzake onteigeningen tot algemeen nut. — Bevoegdheid.

Uit de bewoordingen van art. 7 en art. 16 van de wet van 26 juli 1962 zelf, blijkt dat alleen de rechterlijke macht bevoegd is om uitspraak te doen over de regelmatigheid van de administratieve procedure. De terzake aan een intercommunale vereniging verleende machtiging om de loop van een onbevaarbare waterloop te normaliseren, is niet denkbaar zonder ont-eigeningsmaatregelen en daarvan niet los te maken, zodat de Raad van State niet bevoegd is om de wet-tigheid van het bestreden machtigingsbesluit te be-oordelen.

Loppart t./ 1. De « Association intercommunale pour la normalisation des cours d'eau non navigables »; 2. de Belgische Staat (Minister van Landbouw).

Arrest nr. 11.396.

Gezien het op 29 januari 1964 ingediende verzoekschrift, waarbij Jean Loppart, Marie Loppart en Gillis Loppart de nietigverklaring vorderen van het koninklijk besluit van 6 maart 1963, dat de « Association intercommunale pour la normalisation des cours d'eau non navigables » machtiging verleent om een gedeelte van de Geer op het grondgebied van de gemeente Boirs te normaliseren en beslist dat de onmiddellijke inbezitting van de voor de uitvoering van die werken van algemeen belang benodigde percelen volstrekt noodza-

kelijk is en de gerechtelijke onteigening ervan zal plaats vinden volgens de bij de wet van 26 juli 1962 vastgestelde extra-spoedprocedure ;

.....

Overwegende dat de « Association intercommunale pour la normalisation des cours d'eau non navigables » op 13 september 1962 beslist heeft, het ontwerp tot normalisatie van de Geer op het grondgebied van Boirs goed te keuren, te vragen dat een koninklijk besluit machtiging voor die werken zou verlenen overeenkomstig artikel 11 van de wetten van 15 maart 1950 en 16 februari 1954 ; dat die vereniging tevens de wens uitdrukte dat verkrijging van de nodige grondinnemingen hetzij onderhands, hetzij bij wege van onteigening volgens de extra-spoedprocedure zou geacht worden van openbaar nut te zijn; dat het normalisatie-ontwerp inhield, dat de natuurlijke loop van de Geer werd opgegeven en vervangen door een rechtlijnige en kunstmatige loop, deels doorheen het goed van de verzoekers ;

Overwegende dat volgens artikel 11 van de wet van 15 maart 1950 tot wijziging van de wetgeving betreffende de onbevaarbare waterlopen, gewijzigd door de wet van 16 februari 1954, de particulieren, de polders en waterlopen, gewijzigd door de wet van 16 februari 1954, de particulieren, de polders en wateringen, de gemeenten, de provinciën en de Staat, mits inachtneming in voorkomend geval van de wettelijke bepalingen betreffende de onteigening ten openbaren nutte, buitengewone of verbeteringswerken aan de waterlopen mogen uitvoeren ; dat een vereniging van gemeenten voor de verbetering van de niet-bevaarbare waterlopen, de werken kan uitvoeren met het oog waarop zij is opgericht ; dat luidens artikel 8 van de wet van 1 maart 1922 omtrent de vereniging van gemeenten tot nut van 't algemeen aan de vereniging machtiging kan worden verleend om « uit eigen naam, onteigeningen ten algemeenen nutte te vervolgen » ;

Overwegende dat het koninklijk besluit en de plattegrond van de onteigene percelen op 9 november 1963 werden neergelegd ter griffie van het vrederecht van Fexhe-Slins ; dat de verzoekers werden gedagvaard om de 19e november op de te onteigene plaatsen te verschijnen en dat zij akte hebben gevraagd van hun voorbehoud in verband met de wijze waarop de onteigenaarster zich voornam de werken uit te voeren, alsook van het feit dat er geen openbaarheid als voorgeschreven door de administratieve procedure zou geweest zijn ;

Overwegende dat luidens artikel 7 van de wet van 26 juli 1962 betreffende de procedure bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigeningen ten algemeenen nutte, de vrederechter, « na de opmerkingen van de aanwezige partijen te hebben gehoord, oordeelt of de vordering regelmatig is ingesteld, de door de wet voorgeschreven formaliteiten vervuld zijn en het plan van de grondinnemingen van toepassing is op het goed waarvan de onteigening wordt gevorderd » en dat « de aanwezige verweerders, op straffe van verval, gehouden zijn alle excepties die zij menen te kunnen opwerpen ineens voor te brengen » ; dat luidens artikel 16 van dezelfde wet de onteigenden bij de rechtbank van eerste aanleg een vordering tot herziening openstaat die kan gegrond zijn, niet alleen op de door de vrederechter vastgestelde vergoedingen, maar ook « op de onregelmatigheid van de onteigening » ;

Overwegende dat uit de bewoordingen zelf van de wet blijkt, dat alleen de rechterlijke macht bevoegd is om uitspraak te doen over de regelmatigheid van de administratieve procedure ; dat terzake de aan de intercommunale vereniging verleende machtiging om de loop van de Geer te normaliseren niet denkbaar is zonder onteigeningsmaatregelen en daarvan niet is los te ma-

ken; dat de Raad van State niet bevoegd is om de wettigheid van het bestreden besluit te beoordelen; dat het middel ambtshalve moet worden opgeworpen.

Besluit:

Artikel 1. — Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9de Kamer. — 20 januari 1966.

Voorzitter: M. Maréchal.

Raadsheren: M.M. Liard en Grenez.

Advocaat-generaal: M. Cerckel.

Advocaten: Mrs. Lambrechts en Vlassak loco Hoschet.

Verkeer. — Vrachtwagen met aanhangwagen. — Op parking. — Deel der lading ver en hoog boven de rijweg. — Aanrijding bij nacht. — Aansprakelijkheid.

Om te tanken had de bestuurder van een vrachtauto met aanhangwagen zijn voertuig bij nacht op een parking naast de weg tot stilstand gebracht derwijze dat het achterste deel van de lading, een tank, over een lengte van 1 m. 70 dwars over de rijweg uitstak, waarbij de tank 1 m. 70 boven de grond hing; de dwarse stand van de combinatie maakte de achterlichten onzichtbaar voor de weggebruiker die op de weg reed en het benzinestation aan zijn rechterkant had. In zulke omstandigheden is alleen de bestuurder van de combinatie aansprakelijk, wanneer een weggebruiker tegen de tank is gebotst, waarop zijn aandacht niet op enige doeltreffende wijze werd gevestigd en die zelfs bij goede openbare verlichting niet in zijn gezichtsveld viel.

P.V.B.A. Gieterijen Peeters t/ Winterthur

Gezien in eensluitende uitgifte, het vonnis op 4 februari 1964 gewezen door de rechtbank van koop-handel te Leuven, waarvan geen betekening wordt overgelegd, en waartegen, op 13 mei 1964, een naar tijd en vorm regelmatig beroep werd ingesteld;

Aangezien beide partijen, in hun besluiten voor het Hof, verduidelijken dat geïntimeerde, die tot dan toe in de procedure vermeld werd als «Verzekerings-maatschappij Winterthur», waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Brussel, Marnixlaan 12, in werkelijkheid een vennootschap van Zwitsers recht is, waarvan de hoofdzetel te Winterthur in Zwitserland gelegen is en, uit de overgelegde stukken blijkt dat de juiste benaming en adres als volgt luiden:

«Schweizerische Unfallversicherungsgesellschaft in Winterthur, Stadthausstrasse, 2, Winterthur», waarvan, in België, de zetel gelegen is te Brussel, Marnixlaan, 12;

Aangezien appellante, oorspronkelijk aanlegster, vergoeding nastreeft voor de schade geleden bij een aanrijding welke plaats greep te Kortenberg, Leuvenbaan, op 10 oktober 1961, omstreeks 20 uur 45, bij duisternis, tussen haar vrachtwagen, bestuurd door haar aangestelde Detrap Jan Baptist, en de vrachtwagen, die de ontvankelijkheid van de vordering tegenover haar niet betwist;

Aangezien Hugo Beerli, aangestelde van Steifel, zijn voertuig op de private parkingplaats van een benzinestation derwijze tot stilstand had gebracht, om er brandstof op te doen, dat het achterste gedeelte van de aanhangwagen met zijn lading tot op 1 m. 70 dwars over de rijbaan uitstak;

Aangezien de bewuste lading in een citerne bestond waarvan de bodem op 1 m. 70 boven de grond hing en 1 m. 40 achter de laadbak uitstak;

Aangezien, gelet op zijn dwarse stand, de achterlichten van het tweeledig voertuig niet zichtbaar waren voor Detrap die van uit Leuven naar Brussel gereden kwam en voormelde benzinestation op zijn rechterkant naast de baan liggen had;

Aangezien door Beerli aldus een toestand werd geschapen welke duidelijk een gevaar betekende voor de andere weggebruikers;

Aangezien bewuste hoog-gelegen belemmering van de baan, waarop de aandacht der andere weggebruikers, noch door welkdanig aangepaste verlichting, noch op enig andere doeltreffende wijze gevestigd werd, niet in het normaal gezichtsveld van Detrap viel en aldus, bij duisternis, weze het zelfs op een baan met goede openbare verlichting, voor hem een onvoorziene hinder-nis heeft uitgemaakt;

Aangezien, in strijd met het oordeel van de eerste rechter, geen fout in oorzakelijk verband met de schade in hoofde van de aangestelde van appellante bewezen is, waar, integendeel vaststaat dat het ongeval te wijten is aan de hierboven vermelde onachtzaamheid van Beerli.

Aangezien de firma Steifel aangemaand werd de schade door appellante geleden tegensprekelijk te komen vaststellen en een doorslag van deze aanmaning aan geïnteresseerde gestuurd werd, welke niet uitlegt om welke reden door geen van beide daaraan gevolg werd gegeven;

Aangezien appellante een factuur van de «Carrosserie Albert Van Muylder» te Vilvoorde, van 6 november 1961, overlegt waaruit blijkt dat de herstellingswerken 21.990 frank beliepen, waarop 6 % taks, of 1.320 frank, werd toegepast en een attest van dezelfde koetsenmaker, d.d. 5 september 1963, bevestigt dat de werken van 13 oktober 1961 tot 6 november 1961 hebben geduurd, hetgeen op een genotsderving van 24 werkdagen sinds het ongeval wijst;

Aangezien bewuste bescheiden, bij gemis van enig ernstige betwisting, als oprecht dienen te worden beschouwd en de vordering dienvolgens volledig gegrond is;

Om deze redenen,

Het hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935,

Alle andere, verdere of strijdige besluiten verwerpend,

Ontvangt het beroep;

Stelt vast dat geïntimeerde zich als volgt vereenzel-vigt: «Vennootschap van Zwitsers recht, Schweizerische Unfallversicherungsgesellschaft in Winterthur, Stadthausstrasse, 2, Winterthur (Zwitserland), waarvan, in België, de zetel gelegen is te Brussel, Marnixlaan, nr. 12»;

Doet het bestreden vonnis teniet;

Wijzigend, veroordeelt geïntimeerde aan appellante te betalen 29.310 frank, te vermeerderen met de vergoedende intresten sedert 10 oktober 1961 tot 28 november 1962 en met de gerechtelijke intresten sindsdien;

Verwijst geïntimeerde in de kosten in eerste aanleg; Veroordeelt haar ook tot de kosten in beroep.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

25 november 1965.

Voorzitter : M. Catfolis.

Rechters : M.M. A. Hoschet en L. Willemaers.

Advocaten : Mrs. A. Roosens en E. Ooms.

Rechtspleging. — Verstekvonnis. — Verzetstermijn. — Proces-verbaal van niet-bevinding. — Betekening aan woonplaats.*Het verzet gedaan na de betekening van het verstekvonnis aan de woonplaats van de verstekmakende partij is laattijdig en niet ontvankelijk.**Het is zonder belang dat de verstekmakende partij in feite geen kennis van de betekening van het proces-verbaal van niet-bevinding heeft gehad.*

Van Hecke t./ De Lepeleire-Aertgeerts.

Gelet op artikelen 2, 9, 34, 36, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;

Gelet op het vonnis dezer rechtbank de dato 22 oktober 1964 op verstek bij nalatigheid te verschijnen ten laste van oorspronkelijke verweerder gewezen, bij hetwelk :

1) de verkoop-aankoopovereenkomst betreffende een reeks gronden gelegen te Winkels, tussen partijen op 10 mei 1964 gesloten, ten nadele van oorspronkelijke verweerder ontbonden verklaard werd;

2) oorspronkelijke verweerder verwezen werd aan aanlegger te betalen een bedrag van 69.613 fr. vermeerderd met :

a) een bedrag van 165,30 fr. per dag vanaf 10 september 1964 tot op de dag waarop de aanleggers, ingevolge de uitgesproken ontbinding, van het beheer der Registratie de door hen betaalde registratierechten zullen terug ontvangen hebben;

b) een bedrag van 881,64 fr. aan te rekenen van zelfde datum tot op de dag dat het onderhavig vonnis in kracht van gewijsde zal gegaan zijn;

Overwegende dat het vonnis, bij ambt van gerechtsdeurwaarder De Valck op 8 februari 1965 aan oorspronkelijk verweerder, zijnde in zijn wettelijke woonplaats te Schaarbeek, Aarschotstraat 260, en sprekende met Mevrouw Collaer, betekend werd;

Dat op 17 februari 1965 aan oorspronkelijke verweerder bij ambt van gerechtsdeurwaarder Cleopater, zich bevindende in de gezegde woonplaats en sprekende met dezelfde Mevrouw Collaer bevel betekend werd de bedragen te betalen tot dewelke hij verwezen werd;

Dat op 25 februari 1965 herhaald bevel met proces-verbaal van niet-bevinding aan oorspronkelijke verweerder door gerechtsdeurwaarder Dansard, zijnde in zijn wettelijke woonplaats en sprekende met mevrouw Collaer, betekend werd;

Overwegende dat oorspronkelijke verweerder bij akte de dato 29 maart 1965 verzet verklaarde aan te tekenen tegen het te zijnen laste gewezen vonnis;

Dat die akte, dezelfde dag, behoorlijk door pleitbezorger De Cooman aan pleitbezorger Osselaer betekend werd;

Overwegende dat verweerders op verzet aanvoeren dat op grond van artikel 158 al. 2 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering het aangetekend verzet niet ontvankelijk is daar het ingesteld werd na dat het gewezen vonnis werd uitgevoerd;

Overwegende dat luidens artikel 159 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering een vonnis als

uitgevoerd dient te worden geacht wanneer onder meer een proces-verbaal van niet-bevinding regelmatig werd opgesteld en aan de verstekdoende partij betekend zoals voorgeschreven voor de dagvaardingen of eindelijk, wanneer er een akte voorhanden is uit dewelke noodzakelijkerwijze voortvloeit dat de uitvoering ter kennis kwam van de verstekdoende partij;

Overwegende dat eiser op verzet aanvoert dat uit het laatste aangehaald lid van artikel 159 blijkt dat de uitvoering van het vonnis of zoals ter zake het proces-verbaal van niet-bevinding dat er mede gelijk gesteld wordt, de termijn van verzet slechts doet ingaan vanaf het ogenblik dat de betekende partij werkelijk kennis kreeg van het vonnis of van het proces-verbaal van niet bevinding; dat ter zake het proces-verbaal van niet bevinding betekend werd op zijn wettelijke woonplaats sprekende met de hoofdhuurster; dat hij er echter niet verbleef en slechts op 25 maart 1965 in het bezit gesteld werd van gezegd proces-verbaal;

Overwegende dat het klaarblijkelijk wel in de bedoeling lag van de wetgever de termijn van het verzet slechts te doen ingaan zo de verstekdoende partij werkelijk kennis gekregen had van de uitvoering van het vonnis;

Dat echter, wat betreft het proces-verbaal van niet-bevinding hij uitdrukkelijk voorzag dat het slechts als een wijze van uitvoering zou kunnen worden beschouwd indien het regelmatig opgesteld en betekend werd zoals voorzien voor de dagvaardingen;

Dat hieruit moet worden afgeleid dat zo het proces-verbaal van niet-bevinding regelmatig werd opgesteld en overeenkomstig artikel 68, 68bis, 69 en 69bis van het Wetboek van Burgerlijk Procesrecht werd betekend, de verstekdoende partij, geacht wordt kennis te hebben gekregen van het proces-verbaal van niet-bevinding zelfs wanneer die proceduurakte aan hem onbekend bleef toen hij betekend werd (cfr. Brussel 20-4-1951, Pas. 1952-II-15, Braas, Précis de procédure civile B. II, nr. 1171, bl. 611 en noot).

Overwegende dat niet betwist wordt dat het proces-verbaal van niet-bevinding regelmatig zoals voorgeschreven voor de dagvaardingen aan eiser op verzet op 25 februari 1965 betekend werd;

Dat het verzet slechts op 29 maart 1965 aangetekend werd; dat het derhalve laattijdig zijnde, niet ontvankelijk is;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Zegt het verzet laattijdig en niet ontvankelijk.

Wijst de verzetdoende partij ervan af;

Bevestigt het vonnis waartegen verzet.

Verwijst eiser op verzet in de kosten.

**CORRECTIONELE RECHTBANK
TE DENDERMONDE**

8 november 1965.

Voorzitter : M. Maffei.

Rechters : M.M. Broeckx F. en Janssens L.

Advocaat : Mr. de Cock de Rameyen, loco Mr. Schöller.

Vleeswinkel. — Koninklijk Besluit van 12 december 1955. — Verkoop van smeerkaas. — Toegelaten. — Verkoop van smeerkaas in vleeswinkels is toegelaten, daar deze geen gevaar oplevert voor de hygiëne en de openbare veiligheid en wel kan dienen voor de bereiding van vleeswaren.

Het Koninklijk Besluit van 12 december 1955 is een uitvoeringsbesluit van de wet van 5 september 1952 op de vleeskeuring en de vleeshandel.

Door deze wet wordt de Koning gemachtigd de handel van slachtvlees en vleeswaren te reglementeren in het belang der openbare gezondheid of met het doel bedrog of vervalsing te beletten.

Aan de beenhouwers de handel in welkdanige producten te verbieden met uitzondering van vlees, vleeswaren en verduurzaamde en bewerkte producten dienend tot het kruiden en bewerken van vlees, zonder onderscheid of ze schadelijk of gevaarlijk kunnen zijn of niet, maakt een machtsoverschrijding uit en het verbod kan niet worden toegepast.

De Guchtenaere t/ O.M.

Overwegende dat beklagde vervolgd werd om bij inbreuk op art. 1-1° van het K.B. 12-12-55, smeerkaas, met het oog op de verkoop in zijn beenhouwerij te hebben tentoongesteld;

Overwegende dat art. 1-1° van het K.B. 12-12-55 bepaalt dat het verboden is een lokaal bestemd tot de verkoop, het te koop stellen, het voor de verkoop bewaren of met het oog op de verkoop uitsnijden van vlees, bereid of verduurzaamd slachtvlees, gebruikt te hebben voor de handel van andere waren dan vlees, vleeswaren en verduurzaamde of bewerkte producten dienend tot het kruiden en bereiden van vlees;

Overwegende dat ter zake dient nagegaan in welke mate de aanbidding van de smeerkaas waarvoor de overtreding werd vastgesteld onder toepassing van de voorziene inbreuk valt; dat de verbalisant de aanwezigheid van smeerkaas, met het oog op de verkoop in zijn beenhouwerij tentoongesteld, vaststelde;

Overwegende dat beklagde opwerpt dat het K.B. van 12-12-55 een uitvoeringsbesluit is van de wet van 5-9-52 op de expertise en de handel van vlees, in het belang van de openbare gezondheid en teneinde bedriegerijen en vervalsingen te beletten (art. 13) en om gezondheidsredenen en om bedrog te voorkomen (art. 14); dat derhalve het K.B. van 12-12-55 uitsluitend tot doel heeft de openbare gezondheid te beveiligen en bedrog te voorkomen;

Overwegende dat beklagde verder meent dat de bepaling van «produkten dienend tot kruiden en bereiden van vlees» zeer ruim dient geïnterpreteerd en daarom alle producten die niet schadelijk zijn voor de openbare gezondheid (art. 13 en 14 wet 5-9-52) tot de verkoop dienen toegelaten;

Overwegende dat bij een interpellatie door een Senaatslid op 18-12-58 de heer minister van Openbare Gezondheid en het Gezin bevestigde dat het K.B. van 12-12-55 werkelijk een uitvoeringsbesluit was van de wet van 5-9-52 teneinde de openbare gezondheid te beveiligen en bedrog te voorkomen;

Overwegende dat in het kader van de beveiliging van de openbare gezondheid en hygiëne dient nagegaan welke producten dienend tot het kruiden en bereiden van vlees in een beenhouwerij mogen te koop aangeboden worden, en niet de economische redenen daartoe de maatstaf moeten zijn;

Overwegende dat waar de bepaling «produkten dienend tot het kruiden en bereiden van vlees» zeer vaag en algemeen is, deze tekst zeer ruim dient geïnterpreteerd en wel in het voordeel van betichte;

Overwegende dat de meningen omtrent deze producten zeer uiteenlopend en van bij de aanvang zeer verwarrend waren, zo dat een ministerieel rondschriften nodig was op 13-10-64 om te trachten aan deze verwarren een einde te stellen door een opsomming van producten die wel en die niet voor de verkoop in een

beenhouwerij toegelaten zijn; dat alhoewel een ministerieel rondschriften wat interpretatie betreft nooit de waarde kan hebben van een authentieke interpretatie, de tekst van het bedoelde rondschriften er wel op wijst dat er geen bezwaren zijn dat een groot aantal produkten, die in se niet noodzakelijk uitsluitend voor de bereiding van vlees dienstig zijn, mogen verkocht worden;

Overwegende dat de produkten waarvan de aanwezigheid met het oog op de verkoop bij gedaagde werd vastgesteld enerzijds geen gevaar opleveren voor de hygiëne en de openbare veiligheid en anderzijds wel kunnen dienen tot de bereiding van allerlei vleessoorten;

Overwegende dat derhalve de inbreuk lastens beklagde weerhouden niet ten genoegen van rechte bevoegden is;

Gezien de hiernavolgende artikelen, door de Voorzitter ter zitting aangeduid: Wet van 15 juni 1935, art. 2, 11 tot 14, 21 tot 24, 31 tot 37, 40, 41; Wetboek van strafvordering art. 162, 174, 184, 190, 191, 194.

Om deze redenen:

De Rechtbank, rechtdoende in graad van beroep in politiezaken en op tegenspraak,

Ontvangt het beroep en erover beslissende, verklaart het beroep van het Openbaar Ministerie ongegrond en dit van de beklagde gegrond;

Alle tegenstrijdige besluiten werende, het vonnis a quo wijzigende, spreekt beklagde vrij, Legt de kosten ten laste van de Staat, wat beide aanleggen betreft;

CORRECTIONELE RECHTBANK TE KORTRIJK

18 februari 1966.

Voorzitter: M. Kerkhove.

Rechters: MM. Carsau en Cooreman.

O.M.: M. Remerie.

Advocaat: Mr. Schöller.

Vleeswinkel. — Koninklijk Besluit van 12 december 1955. — Verkoop van andere artikelen dan vlees, vleeswaren en verduurzaamde of bewerkte produkten dienend tot het kruiden en bewerken van vlees. — Toegelaten. — Verbod is machtsoverschrijding wanneer het niet genomen wordt met het doel de openbare gezondheid en hygiëne te beschermen en het bedrog te voorkomen.

Het Koninklijk Besluit van 12 december 1955 is een uitvoeringsbesluit van de wet van 5 september 1952 op de vleeskeuring en de vleeshandel.

Door deze wet wordt de Koning gemachtigd de handel van slachtvlees en vleeswaren te reglementeren in het belang der openbare gezondheid of met het doel bedrog of vervalsing te beletten.

Aan de beenhouwers de handel in welkdanige produkten te verbieden met uitzondering van vlees, vleeswaren en verduurzaamde en bewerkte produkten dienend tot het kruiden en bewerken van vlees, zonder onderscheid of ze schadelijk of gevaarlijk kunnen zijn of niet, maakt een machtsoverschrijding uit en het verbod kan niet worden toegepast.

Ostyn t./ O.M.

Aangezien de beroeper vervolgd wordt op voet van art. 1-1°h van het K.B. van 12-12-1955 betreffende de

vleeswinkels en de daarbij behorende bereidingswerkplaatsen, dat voorschrijft dat de lokalen van een beenhouwerij alleen mogen gebruikt worden voor de handel in vlees, vleeswaren en verduurzaamde of bewerkte produkten dienend tot het kruiden en bereiden van vlees;

Aangezien voormeld K.B. een uitvoeringsbesluit is van de wet van 5 september 1952 op de vleeskeuring en de vleeshandel gesteund is op art. 13 en 14 van deze wet die «in het belang der openbare gezondheid of met het doel bedrog en vervalsing te beletten» (art. 13) of «om gezondheidsredenen en met het doel bedrog te voorkomen» (art. 14) de Koning machtigen de handel van slachtvlees evenals van vleeswaren te reglementeren en er toezicht op te houden, alsook de inrichting van de vleeshouwerijen aan bijzondere voorwaarden te onderwerpen;

Aangezien hieruit spruit dat deze machtiging slechts verleend werd met het doel de openbare gezondheid en hygiëne te beschermen en het bedrog te voorkomen;

Aangezien het dan ook terecht is dat in art. 1-1^a (tot en met q) voorwaarden gesteld worden, die klaarblijkelijk bestemd zijn om de reinheid van de lokalen te verzekeren en de besmetting der vleeswaren te voorkomen;

Aangezien, nochtans, blijkt dat art. 1-1^b deze bedoeling te buiten gaat; dat deze beschikking, inderdaad, algemeen geïnterpreteerd wordt in die zin dat in vleeswinkels *uitsluitend* handel mag gedreven worden in vlees, vleeswaren en verduurzaamde of bewerkte produkten dienend tot het kruiden en bereiden van vlees;

dat wellicht kan beweerd worden dat men hierdoor heeft willen voorkomen dat de vleeswaren in contact zouden kunnen komen met produkten die ze zouden kunnen beschadigen maar dat duidelijk is dat de algemeenheid van het uitgesproken verbod niet door hygiënische redenen kan worden gerechtvaardigd; dat, inderdaad, absoluut geen rekening gehouden wordt noch met de aard van de verboden produkten, noch met de wijze waarop ze uitgesteld of behandeld worden;

Aangezien men, zodoende, in feite er toe komt niet de handel in vleeswaren te reglementeren en de inrichting der vleeshouwerijen aan bijzondere voorwaarden te onderwerpen om gezondheidsredenen, zoals in de wet voorzien was, maar tot een economische reglementering van het beenhouwersbedrijf, die ongetwijfeld door de wetgever niet bedoeld werd;

Aangezien deze beschikking van het K.B. van 12-12-1955 in zover zij aan de beenhouwers de handel in welkdanige produkten zonder onderscheid of ze schadelijk of gevaarlijk kunnen zijn of niet, met uitzondering van vlees, vleeswaren en verduurzaamde en bewerkte produkten dienend tot het kruiden en bereiden van vlees, een machtsoverschrijding uitmaakt en derhalve geen wettelijke wetkracht bezit en niet kan worden toegepast, dat het feit, ten laste gelegd van de beroeper, niet strafbaar is;

Om deze redenen :

Wijzende op tegenspraak,

Verklaart het hoger beroep ingesteld door Ostyn Aaron, als verdachte, ontvankelijk en gegrond;

Doet het besteden vonnis te niet en, opnieuw wijzende, doende wat de eerste Rechter had behoren te doen;

Ontslaat Ostyn Aaron van het vervolg zonder kosten; Legt de kosten ten laste van de Staat.

NOOT: Vergelijk: Cass. 29-6-59, R.W. 1959/60, kol. 333 en noot, en tevens Pol. Antwerpen 29-9-65, R.W. 1965/66, kol. 504 (dit vonnis werd in beroep bevestigd door de Correctionele Rechtbank te Antwerpen dd. 26-10-65).

CORRECTIONELE RECHTBANK TE LEUVEN

3e Kamer. — 24 januari 1966.

Voorzitter: M. Rubbrecht.

Openbaar ministerie: M. Crabbé.

Advocaten: Mrs. Deldycke loco Mahieu, Van Dessel en Nelissen-Grade.

Schade en schadeloosstelling. — Dodelijk ongeval. — Aan weduwe van de getroffene wegens inkomstenverlies toegekende vergoeding. — Interesten. — Vanaf de dag van het vonnis.

Aan de weduwe, wier man bij een ongeval is omgekomen, moeten de vergoedende interesten op de haar wegens inkomstenverlies toekomende vergoeding niet worden toegekend vanaf de dag van het ongeval. Het inkomstenverlies werd wel op die dag veroorzaakt, maar wordt slechts in de latere maanden en jaren geleidelijk geleden. Naar het oordeel van de Rechtbank is de naar billijkheid bepaalde vergoeding te beschouwen als een compensatie van het verloren kapitaal en de interesten. Er zijn derhalve slechts gerechtelijke interesten verschuldigd vanaf de dag van het vonnis.

Keteleers e.a. t./ Willems en cs.

Gezien het arrest van het Hof van Beroep te Brussel, van 10 juni 1961 en de deskundige verslagen van Dr. Mulier en de heer A. Wilms;

Gehoord de partijen;

I. *Eis van Ketelaers Mariette, weduwe Kindermans :*

Overwegende dat eiseres 1.776.000 frank vordert als vergoeding van het inkomstenverlies dat zij beweert te lijden; dat zij tot dit bedrag komt uitgaande van een gemiddeld jaarlijks inkomen van 180.000 frank, verminderd met een derde voor persoonlijk onderhoud (= 120.000 frank) en rekening houdend met een vermoedelijke levensduur van 25 jaar;

Overwegende dat verweerders deze berekening terecht overdreven achten omdat er geen rekening gehouden werd met allerlei onkosten en uitgaven en vooral met het feit dat de handel in tweedehandsauto's achteruit is gegaan in plaats van bloeiender te worden; dat volgens de berekeningen van verweerders 50 % en niet 33 % voor eigen onderhoud moeten worden afgetrokken, terwijl de winstgevendende levensduur voor een man van 47 jaar beperkt is tot zijn 65e jaar; dat deze berekeningswijze tot een totaal van 478.984 frank leidt;

Overwegende dat de tussen partijen bestaande betwistingen van die aard zijn dat een bijkomend deskundig onderzoek zou kunnen bevolen worden, doch dat de Rechtbank daarvan weinig nut verwacht omdat het toch altijd op grond van een aantal vermoedens of waarschijnlijkheden moet steunen en slechts tot een schijn van wiskundige nauwkeurigheid kan leiden; dat onder dergelijke omstandigheden de enige manier om een einde aan het proces te maken de bepaling van een billijke vergoeding is, die de Rechtbank op 1.000.000 frank vaststelt;

Overwegende dat verweerders terecht betwisten dat

het wegens inkomstenverlies toegekende bedrag vermeerderd zou mogen worden met vergoedende intrest vanaf de dag van het ongeval, omdat het inkomstenverlies op die dag weliswaar wordt veroorzaakt maar slechts in de latere maanden en jaren geleidelijk wordt geleden; dat de hiervoren naar billijkheid bepaalde vergoeding naar het oordeel van de Rechtbank als een compensatie van het verloren kapitaal en de intresten te beschouwen is; dat derhalve slechts gerechtelijke intrest vanaf heden verschuldigd is;

II. Eis van Kindermans Francine :

Overwegende dat eiseres 80.000 frank vordert als vergoeding van de zedelijke schade die zij onderging door het overlijden van haar vader bij wie zij woonde;

Overwegende dat eiseres geweigerd heeft zich door Dr. Pierloot te laten onderzoeken omdat zij het nut van dat onderzoek betwistte; dat daaruit blijkt dat zij het met de vaststelling van haar schade niet ernstig opneemt en dat het bestaan van een buitengewone schade alleszins niet bewezen is;

Overwegende dat eiseres reeds een voorschot van 30.000 frank heeft ontvangen, wat voldoende voorkomt;

III. Verdeling van de verantwoordelijkheid :

Overwegende dat eiseres Ketelaers reeds 175.000 frank als voorschot heeft ontvangen, zodat haar een saldo van 825.000 frank verschuldigd blijft;

Overwegende dat de drie vierden van dit bedrag ten laste komen van verweerders Willems en Agence Renault : 618.750 frank; dat het overige door de erfgenamen Verhoeven betaald moet worden;

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

7e Kamer. — 27 september 1965.

Voorzitter : M. G. Callot.

Referendaris : M. A. van Gelder.

Advocaten : Mrs. A. Vaes en M. Tytgat.

1. Bevoegdheid *ratione loci*. — Art. 39, al. 2 en 52, 10° van de wet op de Bevoegdheid van 25 maart 1876. — Contractuele afwijking van de bevoegdheidsregels. — Verschillende verweerders. — Vordering niet ontvankelijk ten overstaan van Belgische verweerder. — Gevolgen t.o.v. bevoegdheidsregels.

2. Vervoerovereenkomst. — Tegenstelbaarheid door en aan de geadresseerde, die geen partij was. — Gemengd vervoer. — Protest ten overstaan van laatste vervoerder.

1. Men kan zich slechts beroepen op artikel 39, al. 2 en/of artikel 52, 10° van de Wet op de Bevoegdheid van 25 maart 1876, in zover de bevoegdheid *ratione loci* tussen partijen niet contractueel voorzien werd.

Wanneer meerdere verweerders, van wie er één in België zijn woonplaats heeft, bij toepassing van artikel 52, 10° van de Wet op de Bevoegdheid voor een Belgische Rechtbank gedagvaard worden, en wanneer deze dagvaarding niet ter ontduiking van de bevoegdheidsregels is uitgevaardigd, blijft de Belgische Rechtbank bevoegd ten overstaan van de buitenlandse verweerders, zelfs wanneer de Belgische verweerder, die bepalend is geweest voor de bevoegdheid, buiten zake wordt gesteld.

2. Een verwijzing in de overeenkomst naar niet inte-

graal daarin opgenomen algemene voorwaarden, is geldig tussen partijen, die herhaaldelijk onder dezelfde voorwaarden gecontracteerd hebben en wanneer het algemene voorwaarden betreft die partijen zeker kenden of moesten kennen. (In casu: verwijzing in een overeenkomst naar de algemene voorwaarden van de Rijnvaartcognossementen.)

De geadresseerde kan zich t.o.v. de vervoerder beroepen op de vervoerovereenkomst waarin eerstgenoemde geen partij was, daar de geadresseerde door een eenzijdige daad tot deze overeenkomst toetreedt.

Evenzeer kan de vervoerder zich t.o.v. de geadresseerde op dit vervoercontract beroepen. De geadresseerde zal echter slechts gebonden zijn door de clausules uit de vervoerovereenkomst die hij kent of normaliter moest kennen.

Bij een gemengd vervoer is een geldig en tijdig protest tegen de laatste vervoerder tegenstelbaar aan degene die voor het ganse vervoer instaat.

New Hampshire Fire Insurance Company & Cs. t./N.V. Agence Maritime Antverpia en Rhenus Aktien Gesellschaft für Schifffahrt und Spedition.

Gezien de geregistreerde dagvaarding, op 6 maart 1963 betekend;

Overwegende dat eisers hierin uiteenzetten :

dat de S.A. Métallurgique d'Espérance Longdos met zetel te Luik, op 24 maart 1962 aan boord van het ms. « Rhenus 47 », 26 robijnen gelamineerd staal heeft geladen bestemd voor Basel (Zwitserland, waar deze koopwaar per spoor moest worden verder verzonden naar Milaan op het adres van de firma Fratelli Villa fu Paolo;

dat deze koopwaar beschadigd te Milaan werd gelost; dat uit het proces-verbaal, opgesteld door de Italiaanse Spoorwegen, blijkt dat de schade te wijten is aan de slordige manier waarop de zeilen boven de wagens werden vastgemaakt, zodat de koopwaar zelf tijdens het vervoer per spoor door regen werd beschadigd;

dat de schade tegensprekelijk werd vastgesteld op 24.810 fr.;

dat verweerders — minstens één van hen voor rekening van de andere — zich hadden verbonden in hun hoedanigheid van vervoerder het volledige vervoer van Luik naar Genua te verzorgen, en zij in de genoemde hoedanigheid aansprakelijk zijn voor de fouten tijdens het vervoer gedaan en de schade die er uit voortspruit;

dat eisers de bestemming voor deze schade vergoed hebben en derhalve in diens rechten getreden zijn;

I. Feiten en voorgaanden.

Overwegende dat Antverpia op 3 maart 1961 een brief schreef aan de S.A. « Métallurgique d'Espérance Longdos », in verband met voorgenomen verzendingen van produkten van deze vennootschap naar Italië;

Overwegende dat Antverpia in deze brief o.m. schreef : « ... Prenant note que nous confiez l'exécution pour compte de notre armement, resp. Rhenus Aktien Gesellschaft für Schifffahrt und Spedition, Bâle, nous vous confirmons que nous avons offert et que vous avez accepté les conditions suivantes ... »;

Overwegende dat op het briefpapier van Antverpia volgende clause gedrukt staat : « Toutes nos cotations, prestations et interventions se font sur base des conditions Générales 1953 des Expéditeurs d'Anvers, ... ces conditions sont d'application quelle que soit la qualification juridique qui peut être donnée à nos prestations, En acceptant nos prestations, le client admet que ces conditions font la loi des parties ».

Overwegende dat art. 27 van de Algemene Voorwaarden der Expéditeurs van Antwerpen, de bevoegdheid *ratione loci* voorziet van de Rechtbank van Antwerpen;

Overwegende dat de in de brief van 3 maart 1961 voorziene prijs omvatte: «Transport part bateau Rhé-
nan jusque Bâle, transbordement à Bâle en bateau
jusque sur wagon, pesage à vide et à charge des
wagons, main d'oeuvre et fourniture pour bache-
ge evtl.».

Overwegende dat uit het antwoord van Espérance Longdoz dd. 17 maart 1961 geciteerd weze: «il doit être entendu que les prix... s'entendent depuis livré et arrimé sur wagons destination gares italiennes, tous frais compris...».

Overwegende dat eerste verweerster in haar brief dd. 11 februari 63 aan de verzender schreef: «Les C.E.F. n'interviennent pas directement dans les chargement de tôles au port de Bâle...»

Overwegende dat uit een brief dd. 23 januari 1963 van tweede verweerster aan eerste verweerster o.m. kan ontleend worden: «... Wie Ihnen bekannt ist, erfolgt die Verladung der mit Rheinschiffen in Basel eintreffenden Güter auf Bahnwagen oder Lastwagen im ganzen Basler Hafen mit eigenen Umschlagsmittel der Umschlagsstellen, ohne dass die Schweizerischen Bundesbahnen oder die Hafenbehörden Einfluss in die Verladearbeiten nehmen. Es handelt sich also speziell der Bahn gegenüber immer um Selbstverlad.»

Wie allgemein bei solchen Blocpartien für Italien, lagen auch bei obiger Partie besondere schriftliche Verladevorschriften nicht vor. Einzig war verlangt, dass die Spedition ab Basel in offenen Bahnwagen mit Decken abgedeckt zu erfolgen habe. Dies entsprach auch den Sätzen und Bestimmungen, wie in Transportkontrakt zwischen Ihnen und der Espérance Longdoz festgelegt.

Die Verladung aus Schiff auf Bahnwagen wie auch die Abdeckung mit Wagendecken geschah mittels eigenen Umschlagemitteln durch eigenes Personal, wobei die übliche Sorgfalt aufgewandt wurde.

Wie Sie wissen, verladen wir schon seit vielen Jahren zehntausende von Tonnen Eisenbleche nach Italien, darunter allein ca 30.000 Ts Franko-Partien der Espérance Longdoz, in den letzten zwei Jahren. Bisher ist uns bei der ganzen enormen Menge dieser nach Italien beförderten Eisenblechtransporte noch kaum ein Fall bekannt geworden, bei dem an der Endbestimmung Schaden festgestellt wurde...»

Overwegende dat dienvolgens vaststaat dat het laden en stuwen in de Spoorwegwagons door tweede verweerster geschiedde;

Overwegende dat de vervoerde platen op 15 april 1962 te Milaan aankwamen en de ontlading met inontvangstneming plaats had op 17 april 1962;

Overwegende dat de deskundigen van de verzekeraars op verzoek van de bestemming, en tegensprekelijk met deze laatste, de schade opnamen op 17 april 1962 en desbetreffend een verslag opstelden;

Overwegende dat de deskundigen vaststellen:

— dat de zeilen op de wagons zo weinig rationeel bevestigd waren, dat de regen op de platen kon vallen;

— dat de platen niet verschoven waren door een schok tijdens spoormaneuvres;

— dat de lading nat was en gedeeltelijk verroest;

Overwegende dat aan de hand van het expertiseverslag de schade als volgt berekend wordt:

— waardevermindering van 2.803,30 kg op 9 rollen, waarvan de inhoud nat was;

— verlies: 2.803,30 kg. tegen 6.822 fr./T. = 19.124 fr.
— herwaarderingskosten: 2.760 fr.
— expertisekosten: 2.926 fr.

24.810 fr.

Overwegende dat de bestemming de Spoorwegen van alle aansprakelijkheid ontsloeg, naar aanleiding van de opgemaakte processen-verbaal;

II. Bevoegdheid *ratione loci*.

Overwegende dat verweerders elk afzonderlijke besluiten nemen, en eerste verweerster eerst de onontvankelijkheid van de eis opwerpt en nadien in ondergeschikte orde, de onbevoegdheid *ratione loci*, terwijl tweede verweerster eerst de onbevoegdheid opwerpt en nadien, in ondergeschikte orde, de onontvankelijkheid van de eis;

Overwegende dat de Rechtbank in de eerste plaats dient te onderzoeken of zij al dan niet bevoegd is, alvorens zij gebeurlijk het probleem van de ontvankelijkheid kan aansnijden;

Overwegende dat verweerster opwerpt dat de Rechtbank van Basel bevoegd zou zijn, en dit krachtens de overeenkomst waarnaar de inleidende dagvaarding verwijst;

Overwegende dat eisers zich niet zonder meer kunnen beroepen op art. 39, al. 2 en art. 52, 10° van de wet op de bevoegdheid van 25 maart 1876, daar deze artikels slechts van toepassing zouden zijn voor zover er geen overeenkomst zou bestaan die de bevoegdheid *ratione loci* regelt, vermits de wetgeving op de bevoegdheid *ratione loci* slechts een subsidiaire rol speelt en partijen ervan kunnen afwijken, behoudens in enkele bepaalde gevallen, die de openbare orde raken; (cfr. in die zin: H.v.B. Brussel, 16-11-62, J.P.A. 1963, 320; - Rb. Kh. Brussel, 21-12-1962, J.P.A. 1963 en J.C.B. 1963, 273);

Overwegende dat derhalve nagegaan moet worden of dergelijke overeenkomst bestaat;

Overwegende dat op p. 6 van de brief van 3 maart 1961 volgende clausule voorkomt: «Toutes les autres conditions d'application sont celles des clauses et conditions des connaissances rhénans suisses»;

Overwegende dat verweerders zich beroepen op de bevoegdheidsclausule voorkomend op het lijnvaartcognossement, en die de bevoegdheid van de Rechtbank van Basel aanvaardt;

Overwegende dat thans reeds vaststaat aan de hand van de bewoordingen van de brief van 3 maart 1961 dat Antverpia gecontracteerd heeft met Espérance Longdoz, namens en voor rekening van Rhenus, zodat de eis lastens Antverpia niet onontvankelijk zal verklaard worden;

Overwegende dat de verwijzing naar de voorwaarden van de expéditeurs van Antwerpen enkel kan gelden wanneer Antverpia zelf gecontracteerd heeft, in welke hoedanigheid het ook zij, doch niet wanneer Antverpia, zoals in casu, namens een opdrachtgever is opgetreden;

Overwegende dat derhalve vermits de brief verwijst naar het Rhijnvaartcognossement, tussen partijen, — te weten tussen Rhenus en Espérance Longdoz, — geldt;

Overwegende dat het geen belang heeft, in de verhouding tussen de partijen die het vervoercontract afsloten, Rhenus en Espérance Longdoz, welke rol het cognossement in de loop van het vervoer gespeeld heeft, en zelfs, of het wel enige rol gespeeld heeft, daar het partijen vrij staat in een overeenkomst, in casu gesloten door de brief van 3 maart 1961, te verwijzen naar voldoende gekende algemeen voorwaarden, en dergelijke verwijzing geldig is;

Overwegende dat een verwijzing naar algemene voorwaarden, tussen partijen, die door menigvuldige overeenkomsten, zoals de onderhavige, zeer zeker de algemene voorwaarden van de Rijnvaartcognossementen gekend hebben of moesten kennen, en deze aanvaard hebben, voldoende is opdat die algemene voorwaarden deel zouden uitmaken van de overeenkomst tussen de partijen; (cfr. a contractio: H.v.B., Gent 24-1-1959, J.P.A. 1959, 216 en H.v.B. Brussel 2-5-1962, J.P.A. 1963, 99);

Overwegende dat in de verhouding verkoper-vervoerder (Espérance-Longdoz-Rhenus) de Rechtbank te Basel bevoegd zou zijn;

Overwegende dat echter dient onderzocht te worden in hoever de bevoegdheidsclausules uit het Rijnvaartcognossement tegenstelbaar zijn aan de bestemming, in wiens rechten eisers getreden zijn;

Overwegende dat uit wat voorafgaat blijkt dat de bevoegdheidsclausule voorkomend in het Rijnvaartcognossement, geacht wordt deel uit te maken van de overeenkomst, door de brief van 3 maart 1961 e.v. gesloten, afgezien van de rol die het cognossement gebeurlijk in het vervoer gespeeld zou kunnen hebben;

Overwegende dat het op te lossen probleem derhalve is: kan een bevoegdheidsclausule, voorkomend in een vervoerovereenkomst, door de vervoerder opgeworpen worden tegen de bestemming, die geen partij was bij het afsluiten van de vervoerovereenkomst;

Overwegende dat vaststaat dat de bestemming zich kan beroepen op een vervoerovereenkomst, waarin hij geen partij was op het ogenblik van het afsluiten; (Van Ryn, III, § 2254, e.v. en § 2318, Fredericq, Handboek II, § 1443-Rb. Kh. Antwerpen, 9-10641, J.P.A. 1941, 337 - H.v.B. Brussel, 16-1-1959, J.P.A. 1959, 208);

Overwegende dat eveneens aanvaard wordt dat de vervoerder ook lastens de bestemming rechten put uit het vervoercontract dat deze laatste niet mede afsloot; (Van Ryn, II, § 2257);

Overwegende dat Van Ryn dit terecht als volgt verklaard: «un acte unilatéral (vanwege de bestemming) d'adhésion, à l'opération de transport dont il revendique le bénéfice tout comme il en assume les charges»;

Overwegende dat hier echter klaarblijkelijk een onderscheid moet gemaakt worden;

1° de bestemming kent de inhoud van de vervoerovereenkomst; in dat geval zal hij gebonden zijn door alle voorwaarden van dat vervoercontract;

2° de bestemming kent de inhoud niet; in dat geval zal hij enkel gebonden zijn door die voorwaarden en clausules die normaal, gebruikelijk en te verwachten zijn, en die meer bepaald het vervoer in se betreffen, als daar zijn: prijs, termijn, aflevering enz. enz....;

Overwegende dat immers niet kan aangenomen worden, dat, wanneer de bestemming, door een eenzijdige toetreding, de vervoerovereenkomst aanvaardt, dit ook zou gelden voor clausules, die hij niet kent, en bijgevolg ook niet kan aanvaard hebben;

Overwegende dat in casu geenszins vaststaat, en het zelfs onwaarschijnlijk voorkomt, dat de bestemming de brief van 3 maart 1961 in alle details gekend heeft, terwijl hij daarenboven de goederen niet in ontvangst nam tegen het Rijnvaartcognossement, maar wel tegen een spoorwegvrachtbrief;

Overwegende dat verweerders zich dienvolgens ten onrechte beroepen op een vonnis van de 4e Kamer, deze Rechtbank, dd. 21 december 1964; inzake La Fédérale en Cns. t/ Flumar & Rhenus, daar uit dat vonnis blijkt dat in dat geval de bestemming de goederen had ontvangen tegen een Rijnvaartcognos-

sement, en er zijn vordering uitdrukkelijk op steunde;

Overwegende dat echter in casu vrijwel met zekerheid vaststaat, dat de bestemming noch de verwijzing naar de algemene voorwaarden van de Rijnvaartcognossementen, noch de bevoegdheidsclausule op het Rijnvaartcognossement gekend heeft;

Overwegende dat bij gemis aan afwijkende bepalingen, de bevoegdheidsregels van gemeen recht van toepassing zijn;

Overwegende dat eisers zich derhalve kunnen beroepen op de artikelen 39 en 52, 10° van de wet op de bevoegdheid, en zij Rhenus mochten dagvaarden voor de Rechtbank te Antwerpen, daar deze ook t.o.v. Antverpia bevoegd is;

Overwegende dat eisers enkel niet gerechtigd zouden zijn tweede verweerster bij toepassing van art. 52, 10° voor deze Rechtbank te dagvaarden, wanneer moest blijken dat verweerster enkel en alleen gedagvaard was geworden ter ontduiking van de bevoegdheidsregels, wat hier geenszins bewezen is (Les Nouvelles, Procédure Civile, I, § 1251 e.v.);

Overwegende dat het feit dat de verweerder die bepalend is geweest voor de bevoegdheid, gebeurlijk buiten zake wordt gesteld, — behoudens wat gezegd wordt in de vorige alinea, — niet tot gevolg heeft dat de Rechtbank onbevoegd zou worden, t.o.v. de andere verweerders. (Les Nouvelles, Procédure civile, I, § 1088);

III. Ontvankelijkheid :

a) Gemis aan subrogatie.

Overwegende dat verweerders dit middel niet handhaven;

b) Ontvankelijkheid t.o.v. eerste verweerster.

Overwegende dat uit de termen van de brief van 3 maart 1961 zeer duidelijk blijkt dat eerste verweerster is opgetreden voor rekening van tweede verweerster, en er geen persoonlijke fout in hoofde van eerste verweerster bewezen wordt, zodat de eis lastens eerste verweerster onontvankelijk is;

IV. Ten gronde :

Overwegende dat uit de feitelijke uiteenzetting blijkt dat de bestemming tijdig en regelmatig geprotesteerd heeft bij de Italiaanse Spoorwegen, en dat de vaststellingen geschieden, tegensprekelijk tussen de bestemming en de Italiaanse Spoorwegen;

Overwegende dat de bestemming er wellicht verkeerd aan gedaan heeft de Spoorwegen van alle aansprakelijkheid te ontlasten en niet minstens zijn rechten t.o.v. de Spoorwegen voor te behouden, doch dit geenszins belet dat hij een verhaal kan uitoefenen tegen de vervoerder die voor de staving instaat, wanneer zou vaststaan dat deze alleen schuld heeft aan het ontstaan van de schade;

Overwegende dat derhalve geen middel kan gehaald worden lastens de bestemming uit deze in se on gepaste ontlasting van aansprakelijkheid;

Overwegende dat bij een gemengd vervoer, zoals in casu, een geldig en tijdig protest tegen degene die de laatste fase van het vervoer verrichtte, voldoende is; (Van Ryn, III § 2360; - bij analogie B. Rb. Antwerpen, 29-5-1959, J.P.P.A. 1959, 454);

Overwegende dat dit des te logischer is, daar de bestemming op het ogenblik van de ontvangst vaak enkel en alleen de laatste vervoerder kent;

Overwegende dat de bestemming alleszins een recht van verhaal heeft op Rhenus, die voor het gehele vervoer instaat en die daarenboven de fout begaan heeft waardoor de schade ontstaan is;

Overwegende dat inderdaad met zekerheid vaststaat;
— dat Rhenus uitdrukkelijk erkend heeft in haar brief van 23 januari 1963 met eigen middelen de stuwing in de spoorwegwagons te Basel te hebben verzorgd;

— dat Rhenus niet betwist in die brief dat de stuwing geschied is zoals door de deskundige uiteengezet, doch er zich mee vergenoegt er op te wijzen dat geen bijzondere richtlijnen met betrekking tot de stuwing gegeven waren, dat deze plaats had zoals gebruikelijk en dat die wijze van stuwing vroeger nooit aanleiding tot klachten had gegeven;

Overwegende dat deze impliciete erkenning, samen met de bevindingen van de deskundige, de schuld van Rhenus afdoende vaststellen;

Overwegende dat Rhenus weliswaar terecht opmerkt dat de expertise als dusdanig haar niet tegenstelbaar is, doch het een feit is, dat de vaststellingen en het expertiseverslag geschied zijn tussen partijen met tegenstrijdige belangen;

Overwegende dat de brieven van Rhenus zelf, samen met dit expertiseverslag door de Rechtbank als afdoende bewijzen worden aanvaard van de schuld en de omvang van de schade;

Overwegende dat het expertiseverslag ongetwijfeld voldoende waarborgen biedt om als bewijskrachtig vermoeden te gelden; (Cloquet, A.P.R., V° Deskundige, § 100. e.v.);

Om deze redenen:

De Rechtbank maakt melding van de toepassing van art. 2 der wet van 15 juni 1935;

Verklaart zich bevoegd *ratione loci*;

Verklaart de eis, ingeleid tegen eerste verweerster, de N.V. Agence Maritime Antverpia onontvankelijk en stelt haar buiten zake, zonder kosten;

Verklaart de eis lastens tweede verweerster onvankelijk en gegrond;

Veroordeelt dienvolgens tweede verweerster om aan eisers te betalen de som van 24.810 fr. vermeerderd met de verwijntresten sedert 17.4.1962 tot 6.3.1963, de gerechtelijke intresten sedertdien en de kosten van het geding, deze tot op heden begroot aan de zijde van aanlegsters op: negenhonderd vijfenvijftig frank (955 fr.);

Verleent akte aan partijen dat zij het geding schatten op meer dan 50.000 fr. tegenover elk der in zake zijnde partijen.

POLITIERECHTBANK TE BERINGEN

27 oktober 1965.

Voorzitter: M. Vranken.
Advocaat: Mr. L. Gielen (Leuven).

1. Handel in vlees en vleeswaren. — Verkoop van vlees en andere waren in hetzelfde lokaal. — Groot distributiedrijf.
2. Geldigheid van koninklijk besluit van 12 december 1955. — Geen controle betreffende doelmatigheid.

1. Het is verboden in een winkel, die niet kan worden beschouwd als een groot distributiedrijf of als een warenhuis, vlees of vleeswaren samen met drogisterijartikelen, linnengoed en andere produkten te koop te stellen.

Bij gebreke van wettelijke omschrijving dient men onder de uitdrukking «grote distributiedrijven»

in het koninklijk besluit van 12 december 1955 te verstaan, niet alleen de coöperatieve vennootschappen beschikkend over een centraal depot en bijhuizen bestemd voor de kleinhandel, doch ook al de grote inrichtingen, die hoofdzakelijk de verdeling in het groot van levensmiddelen en verbruiksartikelen en niet uitsluitend de verkoop in het klein tot voorwerp hebben.

2. Het koninklijk besluit van 12 december 1955 betreffende de vleeswinkels en de daarbij behorende bereidingswerkplaatsen stemt met de wet overeen wanneer het bepaalt, dat de lokalen, bestemd voor de verkoop van vers, bereid of verduurzaamd slachtvlees, alleen voor de handel in die vleessoorten mogen gebruikt worden en wanneer het, mits het vervullen van zekere voorwaarden, uitzonderingen aan die regel toelaat.

De rechtbank behoeft niet te onderzoeken of die maatregelen, genomen in gevolge een aan de Koning verleende machtiging, doelmatig zijn.

O.M. t./ Van de Put.

Overwegende dat de betichte wordt ten laste gelegd te Tessenderlo de 19e mei 1965 drogisterijartikelen, linnengoed en nog andere produkten te koop te hebben gesteld in een vleeswinkel die niet kan worden beschouwd als een warenhuis of als een groot distributiedrijf en waarvan alleen de lokalen mogen gebruikt worden voor de handel van vlees, vleeswaren en verduurzaamde of bewerkte produkten dienend tot het kruiden en het bereiden van vlees;

Overwegende dat door het ter zitting gedane onderzoek alsmede door het proces-verbaal nr. 20.831 van 19 mei 1965, opgesteld door de controleur van de vleeshandel te Hasselt, het bewijs is geleverd dat de betichte zich aan de hem ten laste gelegde overtreding heeft plichtig gemaakt en een inbreuk heeft gepleegd op het artikel 1 litt. h van het Koninklijk Besluit van 12 december 1955 betreffende de vleeswinkels en de daarbij behorende bereidingswerkplaatsen, inbreuk strafbaar gesteld bij artikel 12 van het bovengenoemd Koninklijk Besluit en artikel 31 van de Wet van 5 september 1962, waarheen het artikel 12 verwijst;

Overwegende dat de betichte erkent dat zijn zaak geen warenhuis is beantwoordend aan de omschrijving hiervan gegeven door artikel 2 van de Wet van 3 maart 1954;

dat hij beweert, echter ten onrechte, dat zijn handel in vlees en vleeswaren deel uitmaakt van een groot distributiedrijf;

dat inderdaad uit het proces-verbaal en uit de verklaringen van de betichte zelf blijkt, dat hij slechts een detailhandel uitbaat waarin allerhande goederen direkt aan de verbruikers verkocht en geleverd worden;

dat er dus geen sprake is van een groot distributiedrijf;

dat volgens het proces-verbaal hierdoor dient te worden verstaan: een coöperatieve vennootschap beschikkend over een centraal depot en bijhuizen bestemd voor de kleinhandel;

dat weliswaar de betichte opwerpt, dat men nergens in de wetgeving een omschrijving van het begrip «grote distributiedrijven» kan vinden, maar dat zelfs indien men zou aannemen, dat onder de grote distributiedrijven niet alleen de coöperatieve vennootschappen met een centraal depot en bijhuizen dienen te worden gerangschikt, het niettemin zeker is dat deze benaming niet kan worden toegepast op de detailhandels;

dat volgens de etymologische betekenis van het

woord «een groot distributiebedrijf» een grote inrichting is die hoofdzakelijk de verdeling in het groot van levensmiddelen en verbruiksartikelen en niet uitsluitend de verkoop in het klein tot voorwerp heeft;

Overwegende dat bijgevolg de betichte, wiens inrichting noch als een warenhuis noch als een groot distributiebedrijf kan doorgaan, niet kan genieten van de afwijkingen bepaald bij artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 12 december 1955;

dat zijn inrichting als een eenvoudige winkel dient te worden beschouwd waar in strijd met het besluit vers vlees en vleeswaren samen met andere artikelen in hetzelfde lokaal worden verkocht;

Overwegende dat de verweerder ook heeft doen gelden dat de reglementerende overheid de machten haar door de wet van 5 september 1952 verleend is te buiten gegaan, omdat de verplichting bestendig ten minste vijf bezoldigde personen te werk te stellen niets te maken heeft met het doel bepaald door artikelen 13 en 14 van de genoemde wet, t.t.z. het belang van de openbare gezondheid en het voorkomen van bedrog en valsing;

Overwegende dat de wet in het artikel 14 aan de Koning de machtiging heeft verleend om aan bijzondere voorwaarden te onderwerpen o.m. de werking en de exploitatie van elke inrichting bestemd voor de handel in of de bereiding, de bewerking of de bewaring van vlees en vleeswaren en zulks om gezondheidsredenen en met het doel bedrog te voorkomen;

dat de machtiging in algemene bewoordingen gesteld is en in feite een uitgebreide bevoegdheid heeft verleend, aan de Koning overlatend te bepalen welke maatregelen hiertoe nodig zijn;

dat de Rechtbank niet heeft te onderzoeken of die maatregelen doelmatig zijn en of zij geenodeloze of betreurenswaardige discriminatie in het leven roepen; dat zij alleen dient na te gaan of het Koninklijk Besluit niet tegen de wet indruist en met de wetten overeenstemt;

dat in het onderhavige geval het besluit niet onwettig is wanneer het onder de letter h van het artikel één bepaalt, dat de lokalen, bestemd voor de verkoop enz. van vers vlees, bereid of verduurzaamd slachtvlees, alleen voor de handel in die vleessoorten mogen gebruikt worden, — en wanneer het in artikel 2, mits het vervullen van zekere voorwaarden, uitzonderingen aan die regel toelaat;

Overwegende dat het argument van de betichte als zou de Rechtbank de beschikkingen van de wet van 3 maart 1954 niet meer mogen toepassen omdat die wet slechts voor een termijn van 5 jaar vervallende de 3e maart 1959 is gestemd geworden, als niet gegrond voorkomt;

dat vooreerst dient te worden opgemerkt dat de vervolging niet de toepassing beoogt van de wet van de 3e maart 1954 doch wel van het Koninklijk Besluit van 12 december 1955;

dat vervolgens het artikel 2 van dit Koninklijk Besluit alleen verwijst naar de omschrijving van het woord «warenhuizen» in het artikel 2 van de wet van 3 maart 1954 teneinde de juiste betekenis van dit woord duidelijk te bepalen;

dat het vanzelfsprekend is dat de verwijzing naar die omschrijving niets met de toepassing van de wet zelf te maken heeft;

Overwegende ten slotte dat de argumenten van economische en sociale aard, door de betichte in zijn besluiten ontwikkeld, niet van aard zijn om te doen aannemen dat de betichte geen inbreuk heeft gepleegd of dat hij niet dient gestraft te worden;

Om deze redenen:

Alle andere en tegenstrijdige besluiten als ongegrond verwerpende;

Veroordeelt de betichte tot een geldboete 15 fr., vermeerderd met 190 deciem en aldus gebracht op 300 fr., welke bij gebreke van betaling kan worden vervangen door een gevangenisstraf van drie dagen,

Veroordeelt hem tot de kosten van het rechtsgeleding begroot op ...

VREDEGERECHT TE OUDENAARDE

14 februari 1966.

Rechter: F. Deconinck.

Advocaten: Mrs. Van Hoyweghen (Dendermonde)
en Puissant.

Onteigening tot algemeen nut. — Wedereis strekken — de tot toepassing van artikel 51 van de wet van 16 september 1807. — Voorwaarden tot en gevolgen van de toepassing van die wet.

De eigenaar, die tegen de eis tot gedeeltelijke onteigening een verzoek tot volledige onteigening stelt, leidt in wezen een tegeneis in, waarvan hij, zodra de zaak in staat is, slechts afstand kan doen met de instemming van de onteigenaar.

Artikel 51 van de wet van 16 september 1807 is enkel toepasselijk op een gebouw, waarvan een deel zou moeten afgebroken of afgenomen worden, zodat het geheel ernstig wordt geschonden.

Bij toepassing van dit artikel gelden niet meer de beginselen, die de onteigening tot algemeen nut beheersen, maar wel de bepalingen van het burgerlijk wetboek, die de vrijwillige verkoop regelen.

Belgische Staat t/ Van Schoon - De Meulemeester.

Gelet op de artikelen 2, 3, 4, 30, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken;

Gezien ons vonnis van 21 juni 1965, waarbij aan de verweerders een provisionele onteigeningsvergoeding werd toegekend van 230.000 fr.;

Gelet op het deskundig verslag, neergelegd op 17 september 1965;

Overwegende dat de zaak voor pleidooien was vastgesteld op 15 november 1965; dat zij op verzoek van de verweerders werd uitgesteld tot 29 november 1965, waarop ter openbare terechtzitting de deskundige in zijn uitleg en de partijen in hun middelen en besluiten werden gehoord; dat op vraag van de partijen de zaak voor nederlegging van de dossiers werd verdaagd aanvankelijk tot 27 december 1965 en ten slotte tot 17 januari 1966, datum waarop de debatten werden gesloten;

Overwegende dat de aard en de ligging van het goed, dat het voorwerp van de inneming uitmaakt, op uitstekende wijze worden toegelicht door het procesverbaal van de plaatsbeschrijving en door het schattingsverslag;

Overwegende dat, terwijl de oorspronkelijke eis strekte tot gedeeltelijke onteigening van het eigendom van de verweerders, dezen tijdens het plaatsbezoek van 18 juni 1965 om de algehele onteigening verzochten;

dat zij zodoende rechtmatig gebruik maakten van het vermogen hun geboden door artikel 51 van de wet van 16 september 1807, dat bepaalt: de huizen en gebouwen, waarvan een deel zou moeten afgebroken

of afgenomen worden om reden van wettelijk erkend algemeen nut, zullen in hun geheel aangekocht worden, zo de eigenaar het eist (« si le propriétaire l'exige »);

Overwegende dat hun van hun vraag, waarbij een werkelijke wedereis wordt ingesteld, akte werd verleend bij ons voornoemd provisioneel vonnis van 21 juni 1965;

dat de eiser bij schriftelijke besluiten van 15 november 1965 « zich uitdrukkelijk aansluit bij het door de verweerders uitgeoefende recht van verzoek tot algehele onteigening »;

Overwegende dat de verweerders bij schriftelijke besluiten van 23 december 1965 voorhouden dat zij op dit ogenblik, namelijk op 15 november 1965, « sinds lang reeds hun eigen bod hadden ingetrokken »;

dat zij echter geenszins bewijzen vóór de vermelde datum eenzijdig afstand te hebben gedaan van hun tegeneis, en dit bezwaarlijk kunnen staande houden vermits hun technische raadsman, architect G. Weymeersch, in een nota van 4 september 1965 nog steeds nadrukkelijk aanspraak maakt op de toepassing van artikel 51 der wet van 16 september 1807;

Overwegende dat in de huidige stand van het geding de verweerders van de vordering, die zij bij tegeneis hebben ingesteld, slechts kunnen afzien, indien de eiser daarmede zou instemmen;

dat dit niet het geval is, wel integendeel, zodat de afstand van de wedereis niet kan worden aanvaard, temeer daar de houding van de oorspronkelijke eiser ons hoegenaamd niet als ongewettigd voorkomt;

dat inderdaad de aankoop van het volledige eigendom zich in het huidige geval als de enige verantwoorde oplossing opdringt, omdat, zoals de verweerders in besluiten zelf aanstippen, de gedeeltelijke onteigening voor gevolg zou hebben « dat voor de ene helft van het huis de voorkamers zowel beneden als boven practisch niet meer bewoonbaar zullen zijn; zelfs de achterkamer van boven, gezien de zoldertrap: aangezien immers deze plaatsen practisch geen muren meer bezitten, maar alleen deuren en vensters, en het de bewoners onmogelijk zal zijn nog meubels te plaatsen »;

Overwegende dat niet kan betwist worden dat terzake de voorwaarden vereist voor de toepassing van artikel 51 van de wet van 16 september 1807 vervuld zijn; dat immers bij een gedeeltelijke inneming, zoals die oorspronkelijk door de eiser werd gepland, een gedeelte van het woonhuis moet worden afgebroken met wegneming van een deel van het dak, gemeenschappelijke balken, enz. (zie blz. 7 van het schattingverslag);

Overwegende dat, nu de wet van 1807 toepasselijk is, de beginselen, die de onteigening tot algemeen nut beheersen, niet meer gelden, maar de bepalingen van het burgerlijk wetboek, die de vrijwillige verkoop regelen;

dat de verweerders derhalve enkel recht hebben op de normale verkoopprijs van hun eigendom, met uitsluiting van de bijzondere vergoedingen, die inzake onteigeningen worden toegekend, met name wederbeggingskosten, geschiktheidswaarde, wachttintresten, enz.;

Overwegende dat de deskundige, rekening gehouden met de ligging, de omvang, de staat en de huuropbrengst, de normale verkoopwaarde van het gebouw, met de bijhorende grond, oordeelkundig heeft geraamd op het bedrag van 580.000 frank;

Overwegende dat de rechten van de huurders, die trouwens in het huidige geding niet zijn tussengekomen, worden gevrijwaard door de artikelen 1743 en volgende van het burgerlijk wetboek.

Op deze gronden,

Beslissende op tegenspraak en in laatste aanleg,
Alle andere en strijdige besluiten verwerpende,
Verklaren de hoofdeis en de wedereis ontvankelijk, enkel de wedereis echter gegrond.

Bepalen bij toepassing van artikel 51 van de wet van 16 september 1807 de normale verkoopwaarde van het gebouw van de verweerders op 580.000 frank.

Bevelen de eiser tot de aankoop van het gehele eigendom — zijnde een woonhuis met bijhorende grond, gelegen Jan-zonder-Vreeslaan 8, te Oudenaarde — over te gaan mits betaling van voormelde prijs van 580.000 fr., onder aftrek evenwel van het ten provisienele titel gestorte bedrag van 230.000 frank.

Laten al de gerechtskosten ten laste van de eiser.

VREDEGERECHT VAN HET EERSTE KANTON TE ANTWERPEN

22 december 1965

Vrederechter: M. Horion.

Advocaten: Mrs. W. Lambrechts en J. Diercxsens.

Verkeer. — Voorrang van rechts. — Bewijslast.

Zo men de stelling moest bijtreden dat het diegene is die de voorrang geniet die moet bewijzen dat hij deze voorrang niet verloren heeft, legt men hem een negatief bewijs op, terwijl diegene die de voorrang verschuldigd was van alle bewijslast nopens het positief feit van het tot stilstand komen van de tegenpartij zou ontslagen worden.

In het ter zake voorgelegd geschil is geen enkel element aanwezig dat de rechtbank toelaat met voldoende rechtszekerheid te besluiten dat eiser na stilstand weer heeft aangezet en alzo de aanrijding veroorzaakte.

Stockmans t./ Melort.

Overwegende dat eiseres ten laste van verweerder betaling vordert der som van 9.213 frank zijnde de door haar geleden schade tengevolge van een aanrijding die zich op 10 januari 1965 voordeed te Antwerpen op het kruispunt der Slachthuislaan en de Schijnpoortweg;

Overwegende dat het vaststaat en overigens niet betwist wordt, dat de weggebruikers die uit de Slachthuislaan komen, voorrang hebben op diegenen die de Schijnpoortweg volgen in de richting naar het centrum der stad;

Dat verweerder echter doet gelden dat eiseres haar voorrang ter zake verloren had omdat de voerder van haar wagen tot stilstand was gekomen alvorens de Schijnpoortweg op te rijden;

Overwegende dat de betwisting ter zake er in bestaat te weten of het eiseres is die moet bewijzen dat de voerder van haar wagen niet gestopt heeft, ofwel of het verweerder is die moet bewijzen dat deze voerder wel heeft stilgestaan;

Overwegende dat zo men de stelling moest bijtreden dat het diegene is die de voorrang van rechts geniet die moet bewijzen dat hij deze voorrang niet verloren heeft, men hem een negatief bewijs oplegt, terwijl diegene die de voorrang verschuldigd was van alle bewijslast nopens het positief feit van het tot stilstand komen van de tegenpartij zou ontslagen worden;

Dat deze stelling er op neerkomt de regels van de voorrang van rechts volkomen te ontzenuwen, vermits het zal volstaan dat de weggebruiker die de voorrang verschuldigd is eenvoudig zou verklaren dat zijn tegenpartij gestopt heeft om van alle verantwoordelijkheid ontslagen te worden;

Overwegende dat verweerder zich beroept op een zekere rechtspraak die de bewijslast oplegt aan de partij die over de voorrang genoot;

Dat deze rechtspraak echter tot dit besluit komt omdat de reden van verschoning die ingeroepen werd door de partij die de voorrang verschuldigd was, niet van alle grond ontbloot was;

Dat deze rechtspraak derhalve gesteund is op bepaalde elementen die in de voorgelegde geschillen aanwezig waren en die als voldoende bewijs konden aanvaard worden zolang het tegenbewijs ervan niet geleverd werd;

Dat in het Ons ter zake voorgelegd geschil geen enkel element aanwezig is dat Ons toelaat met voldoende rechtszekerheid te besluiten dat eiser na stilstand weer heeft aangezet en alzo de aanrijding veroorzaakte;

Dat derhalve de aanrijding ter zake enkel kan worden toegeschreven aan het feit dat verweerder de voorrang van rechts van eiser niet heeft geëerbiedigd;

Overwegende dat de gevorderde schadevergoeding niet wordt betwist;

Om deze redenen:

Wij, Vrederechter voornoemd, rechtdoende tegensprekelijk;

Veroordelen verweerder aan eiseres te betalen de som van 9.213 frank, vermeerderd met de vergoedende intresten van 10 januari 1965 af tot de dag der inleidende dagvaarding en van dan af met de rechterlijke intresten.

NOOT: Sedert het Koninklijk Besluit van 4 juni 1958 het beginsel van de voorrang van rechts als algemene regel heeft gesteld, heeft men een stijging vastgesteld van de lichte verkeersongevallen die veroorzaakt werden door het niet eerbiedigen van deze vorm van verkeersvoorrang. Teveel automobilisten, die gebruik maken van een brede weg, verwaarlozen de voorrang te laten aan de automobilist die van rechts komt door te steunen op het psychologisch gevoel dat zo de van rechts komende bestuurder uit een smallere straat of laan gereden komt hij wel zal stoppen. Wanneer een aanrijding dan toch plaats vindt, tracht de van links komende bestuurder, wanneer geen getuigen opdagen, zich te redden met de bewering dat de bestuurder die van rechts kwam heeft stilgestaan aan het kruispunt.

In strafzaken komt hem zulks ten goede wanneer, bij gebrek aan andere objectieve gegevens, het op grond van de tegenstrijdige verklaringen van de betrokken partijen aan het Openbaar Ministerie niet mogelijk is het bewijs van de fout te leveren. Het is in die omstandigheden dan ook normaal dat het Parket de zaak zonder gevolg klasseert en de werkelijke schuldige aan de straftoemeting ontsnapt. (Zie Cassatie 2e Kamer, 24 juni 1957, Pas. 1957, I, 1277.)

Het bewijs in burgerlijke aangelegenheden verschilt echter van dat in strafzaken.

In de onderhavige zaak moest de rechtbank in de eerste plaats een vraagstuk van bewijslast oplossen. Voorheen reeds had o.m. de rechtbank van Kortrijk op concrete wijze beslist dat het de gewone gang van zaken is, dat de weggebruiker van de hem toegekende voorrang ook gebruik maakt en dat wie als verweer aanvoert dat van een voorrang van rechts afgezien

werd, dit moet bewijzen. (Burg. Rechtbank Kortrijk, 11 juni 1964, R.W. 1964-1965, kol. 376.)

Op algemeen juridisch vlak werd in een duidelijke motivering aangetoond dat de stelling bijtreden die voorhoudt dat de van rechts komende bestuurder moet bewijzen dat hij deze voorrang niet verloren heeft, aanleiding zou geven tot het opleggen van een negatief bewijs, zodat de regels van de voorrang van rechts volkomen zouden ontzenuwd worden.

In ieder geschil afzonderlijk dient de rechter steeds te onderzoeken of er geen objectieve elementen aanwezig zijn in de verklaringen van de betrokkenen, in de stand en de plaats van de voertuigen die de rechtbanken kunnen toelaten met voldoende zekerheid te aanvaarden dat de van rechts komende bestuurder na stilstand opnieuw is vertrokken en alzo de aanrijding veroorzaakt heeft.

Uit dergelijke overweging volgt in de eerste plaats dat dusdanig onderzoek de appreciatie van de feiten aanbelangt die de mogelijkheid van verhaal in cassatie uitsluit. In de tweede plaats moet men niet denken dat een zekere rechtspraak die de bewijslast oplegt aan de partij die over de voorrang genoot, noodzakelijkerwijze in strijd is met het beginsel dat in dit vonnis werd aangekleefd. Immers, wanneer uit het geheel van de feitelijke omstandigheden blijkt dat de bewering, als zou de van rechts komende bestuurder stilgestaan hebben, en ingeroepen door de van links komende bestuurder, niet van alle grond ontbloot is, kan volstrekt aangenomen worden dat die rechtspraak de bewijslast omkeert. (Zie o.m. Cass. 8 september 1960, Pas., 1961, blz. 29.)

Verre van op algemene wijze de bewijslast op te leggen aan de van links komende bestuurder, stelt het vonnis dat in iedere zaak de objectieve gegevens van de bundel dienen onderzocht te worden en dat, zo niets de stilstand van de van rechts komende bestuurder laat vermoeden of enigszins aanwijst, de bewijslast rust op de bestuurder die van links komt.

W.L.

BALIELEVEN

VOORZORGSKAS VOOR ADVOCATEN

Uitnodiging

De Raad van Beheer van de Voorzorgskas voor Advokaten verzoekt U de algemene statutaire vergadering van de Kas te willen bijwonen, die zal gehouden worden op zaterdag 23 april 1966 te 14.30 u., in het Paleis van Justitie te Brussel, in de zittingszaal van de Eerste Kamer van het Hof van Beroep.

Dagorde:

1. Goedkeuring van de processen-verbaal van de gewone algemene vergadering van 8 mei 1965 en de buitengewone algemene vergadering van 18 december 1965.

2. Verslag van de Raad van Beheer.

3. Goedkeuring van de rekeningen van het dienstjaar 1965 en voordracht van de begroting voor het komende dienstjaar.

4. Ontlasting van de beheerders.

5. Gedeeltelijke vernieuwing van de Raad van Beheer (artikel 18 der Statuten).

6. Verslag van de Raad van Beheer op de voorstellen tot het instellen van pensioenen.

7. Allerlei.

De leden van de vereniging die verhinderd zouden zijn de vergadering bij te wonen en die wensen zich te

laten vertegenwoordigen, kunnen daartoe een volmacht verlenen aan een ander lid. Deze volmacht moet geen bijzondere vorm hebben en kan afgegeven worden aan het bureau van de vergadering.

Het aantal stemmen waarover een mandataris kan beschikken is beperkt tot tien (artikel 32 van de Statuten).

Wij rekenen op uw aanwezigheid en bieden U, Geacht Lid, de betuiging van onze konfraternele gevoelens aan.

Voor de Raad van Beheer,
De Voorzitter,
Mr. R. Van Roye.

Hierbij zenden wij U de balansen en de rekeningen der ontvangsten en uitgaven der wettelijke en vrije stelsels betreffende het jaar 1965, die aan de Algemene Vergadering zullen worden voorgelegd ter goedkeuring.

Wij vestigen uw aandacht op de volgende punten:

1. De *ontvangsten* komen normaal binnen en zijn zelfs met 600.000 fr. gestegen in vergelijking met het voorafgaande jaar;

2. De *inkomsten* der belegde gelden vertegenwoordigen een gemiddelde rentevoet van meer dan 5,75 % per jaar, terwijl de actuariële berekeningen worden uitgevoerd op basis van een gemiddelde opbrengst van 4,50 % per jaar, waardoor de reserves van de Kas nog toenemen;

3. De *pensioenen en uitkeringen* van de Kas, waarvan de bedragen vermeld zijn in de rekeningen der ontvangsten en uitgaven van de wettelijke en vrije stelsels, omvatten:

— voor het vrije stelsel: 246 ouderdomspensioenen; 118 weduwenpensioenen; 86 ondersteuningspensioenen;
— voor het wettelijk stelsel: 232 ouderdomspensioenen; 53 weduwenpensioenen;

4. De *eigenlijke algemene onkosten* van de Kas bedragen slechts 3,20 % van de ontvangsten, hetgeen een zeer gering percentage is;

5. Het *pensioenfonds* van respectievelijk 87.233.393 fr. en 100.746.301 fr. voor het wettelijke en het vrije stelsel waarborgt de naleving van de verplichtingen van de Kas.

Uit deze boekhoudkundige gegevens blijkt dus dat de financiële toestand van de Kas in alle opzichten gezond is.

De Raad van Beheer.

Wettelijk stelsel

Balans op 31 december 1965

Aktief	
Vastgelegde middelen	
— Waarborgen	1.158.500,—
— Verplichte leningen aan de Nationale Rijksdienst	72.234.279,—
— Vrije leningen aan de Nationale Rijksdienst	3.000.000,—
Realiseerbaar	
— Aandelen-portefeuille	7.897.450,—
— Hypothecaire leningen	5.997.409,—
— Diverse debiteuren	222.828,—
Beschikbaar	
— P.C.R.	19.197,—
— Bank	73.075,—
	90.602.738,—
Passief	
Niet opeisbaar	
— Speciaal reservefonds	994.069,—
— Waarborgen	1.158.500,—

Opeisbaar

— Wiskundige reserves	87.233.393,—
— Diverse krediteuren	14.331,—
Winst saldo	1.202.445,—
	90.602.738,—

Wettelijk stelsel

Verlies- en winstrekening op 31 december 1965

Debet	
Kapitalen betaald aan de Rijksdienst	146.950,—
Pensioenen	460.567,—
Algemene onkosten	823.744,—
Wiskundige reserves op 31-12-1965	87.233.393,—
Diverse verliezen	31,—
Winst saldo	1.202.445,—
	89.867.130,—

Krediet

Bijdragen	9.334.998,—
Opbrengst van uitstaande fondsen	4.319.084,—
Meerwaarde op aandelen	56.000,—
Wiskundige reserves op 31-12-1964	76.156.752,—
Diverse ontvangsten	296,—
	89.867.130,—

Vrij stelsel

Balans op 31 december 1965

Aktief	
Vastgelegde middelen	91.071.929,—
Inboedel	1,—
Hypothecaire leningen	91.071.928,—
Beschikbaar	4.853.098,—
Postgiro	225.826,—
Rekeningen bij	
— Bank van Brussel	396.526,—
— Gemeentekrediet van België	4.230.746,—
Realiseerbaar	6.409.099,—
Aandelen-Portefeuille	2.164.000,—
Diverse debiteuren	4.245.099,—
	102.334.126,—
Passief	
Opeisbaar	1.587.825,—
Diverse krediteuren	
Opeisbaar op termijn	100.746.301,—
Pensioenfondsen	
	102.334.126,—

Vrij stelsel

Verlies- en winstrekening op 31 december 1965

Uitgaven	
Overdracht van bijdragen aan de wettelijke kas	9.334.998,—
Hulpverlening	1.425.289,—
Pensioenen	7.631.024,—
Verhoging van pensioenfondsen	9.468.651,—
Algemene onkosten en taksen	258.118,—
Diverse verliezen	48.922,—
	28.167.002,—
Ontvangsten	
Inschrijvingsrecht	18.000,—
Bijdragen der balies	13.843.401,—

Pleidooirechten	9.494.245,—
Interesten	4.738.769,—
Diverse ontvangsten	66.587,—
Giften	6.000,—
	28.167.002,—

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Voordracht van de heer Krijgsauditeur J. Maes.

Op 25 maart was de Heer J. Maes, eerste substituut-auditeur-militair en docent aan de Koninklijke Militaire School, de gast van de Vlaamse Conferentie. Hij voerde het woord over « De Krijgsraad in het Provinciaal Commandement van Antwerpen 1816-1832. »

Gedreven door een speurzin en een nauwgezetheid, die elke historicus hem benijden kan, ontdekte en excerpeerde de Heer Maes in het Antwerpse Rijksarchief de documentatie van de Krijgsraad vanaf 1817: alle minuten der vonnissen, het register der zittingsbladen en de meeste dossiers.

Nadat koning Willem een einde had gesteld aan de Franse overheersing, richtte hij te Utrecht in 1814 een hoog militair Gerechtshof in, en in 1815 achttien provinciale commandementen. Eén jaar later werd een « auditie » bij deze commandementen opgericht.

Te Antwerpen werd als auditeur Houyet benoemd. Deze kreeg tevens de titel van auditeur te velde. Aan de hand van authentieke documenten schetste de Heer Maes diens bewogen carrière: aanvankelijk Napoleonisch gekleurd, werd hij Orangist met de Orangisten, en diende op het gepaste ogenblik een diplomatisch-vleien-de ontslagbrief als auditeur te velde in, toen het Belgische vaandel, waaronder hij zich tenslotte met overtuiging schaarde, werd ontrold. Deze laatste behendigheid leverde hem de titel van auditeur-generaal op.

Zijn opvolger te Antwerpen, Claessens, minder lenig in deze halsbrekende acrobatieën, genoot een minder roemrijke levensavond.

De taal der gerechtelijke stukken weerspiegelt nagevoegde opeenvolging der regimes: Frans tot 1822, wanneer koning Willem besluit dat alleen het Nederlands de officiële taal zal zijn in Antwerpen, Limburg en de beide Vlaanderen, en opnieuw Frans vanaf 1830.

De Krijgsraad te Antwerpen velde ongeveer 85 vonnissen per jaar, de meeste wegens desertie en diefstallen. Wegens de troebelen rond de omwenteling liep in 1831 dit aantal op tot 750. Eén vonnis, uitgesproken naar aanleiding van een verkeersongeval, wordt gemeld. . . .

Het stamboek der gedaagde militairen is meestal bijzonder interessant, en wijst vaak op deelneming aan al de Napoleontische veldslagen.

De Heer Maes wees erop dat vele aspecten van de omwenteling van 1830, misschien minder opvallend, maar van zeer groot belang, tot nu toe onvoldoende werden belicht. Zo de rol van de provocateurs en deze van de ambtenaren. In 1830 werden de ambtenaren, die werden afgezet in 1814, opnieuw benoemd, en namen ze bescheiden wraak door hun anciënniteitsrang te behouden, alsof de schorsing van 1814 tot 1830 er nooit was geweest. . . .

De Heer Maes beheerst de moeilijke kunst zijn toehoorders van meetaf te boeien. Dank zij die geheimzinnige bekoring, die steeds uitgaat van originele stukken, de enige « levende » getuigen uit het verleden, en waarvan hij een uitgebreide en uiterst interessante verzameling ter inzage bood. Maar tevens dank zij het humane, wetenschappelijke en spirituele betoog, dat ware grootheid met discretie pree, en kleinmoedigheid met mildheid en humor bejegende.

De spreker overhandigde aan de Voorzitter een authentiek stuk, waarbij een rekrut plechtig verklaart de (Franse) taal te begrijpen, waarin de militaire wetten werden voorgelezen. Dit vriendelijke gebaar werd ten zeerste gewaardeerd.

Een langdurige en informele dialoog, waaruit eens te meer de zeer grote interesse van de toehoorders bleek, besloot de avond.

Na deze conferentie bleek dat het niet de Heer Maes was geweest, die de gast was van de Vlaamse Conferentie, maar dat het de Heer Maes zelf was, die de confraters als uitmuntende gastheer had ontvangen op een feest van wetenschap, humor en bijzondere hartelijkheid!

M.C.

Ping-pong tornooi: Balie - Parket - Griffie.

Omstreeks 20.30 uur werd op 17 maart 1966 het startsein gegeven door steller dezes van de ping-pong ontmoeting tussen de konfraters-specialisten in het genre en de vertegenwoordigers van parket en griffie der rechtbank te Antwerpen.

Een twintigtal deelnemers vatten, in een hyper nerveuse spanning de schiften aan en vlug bleek dat een nuttige vrijetijdsbesteding der konfraters de doorslag zou geven op de nimmer ophoudende mokerslagen der palletdansers van de griffie.

Slechts één konfrater verloor de schiften zodat de pool der winnaars een konfraternele aangelegenheid werd en de griffiers en aanverwanten de beker der verliezers zouden bekampen.

Na vele vermetele krachtingspanningen en dito switchmaneuvers kwam — alweer hij — konfrater Gilliams uit de bus, die meester Classens nipt versloeg.

De trofee der verliezers werd weggekaapt, na veel gekreun en gezwoeg, door de Heer Roggen, lid van de griffie.

Deze sportieve ontmoeting is beslist de voorhoede van een regelmatige competitie in het genre.

Piet Blanckaert.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Notarissen, jrg. 1966 - nr. 3:

De Wulf C., Recht van aankoop bij openbare verkoop. Interpretatie van de tekst « bij het einde van de opbieiding en vóór de toewijzing ».

De Gemeente, jrg. 1966 - nr. 3:

Etienne G., De rechten van verdediging van de leden van het gemeentepersoneel in tuchtzaken. — Janssens E., Het gebruik van vuurwapens voor het behoud van de openbare orde. — Van den Broek G., Burgemeester Van Dorpe te Sint-Niklaas. — Van Nierop M., De goede woorden goed gebruiken.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1966 - nr. 12:

Van Bemmelen J.M., Het Algemeen Deel van het Wetboek van Strafrecht. — Van Wijk J.H., De Nederlandse Consul niet bevoegd tot het in ontvangst nemen van echtscheidingsverzoeken? — Drion H., Zonderlands stakingstheorie.

nr. 13:

Sipkes O.X., 1866/1966: Kroon en Parlement. — Hessel E., Yntema. — Maas H., De Nederlandse tekst van het E.E.G.-Verdrag. — Jansma K., Standaardregelingen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie, jrg. 1966 - nr. 4898:

Drielsma H.A., Liberaliteit, causaliteit en finaliteit bij schenking (III, slot). — Van Vugt W., Notaris of rechter?